

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Holyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 8 kr, minden következőnél 6 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyiltér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDATARSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Arad hazafias mozgalma.

Arad, január 24.

A magyar haza, a magyar nemzet vesztélyben forog. A Vaticán s a pápa udvarát képező hazátlan és magyar-gyűlölő olasz hierarchia kiadta a parancsot, hogy a magyar törvényhozás működését meg kell akasztani, a korszellem által vezérelt tehetséges és hazafias kormányát meg kell buktatni; azt a társadalmi békét, melynek az ország rövid idő alatti kulturális felvirágozását köszönhetette, meg kell tartani, ha másképp nem, hát a nép rétegei közé dobott üszkeivel a vallási türelmetlenség és fanatizmusnak.

Pusztuljon a gyűlölő keleti faj, mely az olasz papság világi uralmának útjában áll! Pusztuljon, ha mindjárt a szláv és oláh liturgiának, ha mindjárt a muszka orthodoxismusnak tett konczessziók árán is! Így döng Róma a mi hazánk és nemzetünk ellen, hogy miként a középkorban királyokat, úgy most törvényeket és kormányokat ő oktroálja Magyarországra.

És megmozdult a fekete had és szövetségesei, az ultramontán-feudál ligája az arisztokracziának, és nyomukban kullognak a hazugság és elcsavaráson rágódó konczesszió marodőrök; a szószekekről a béke és szeretett igéi helyett a törvényhozás és a világi hatalom ellen való támadásra tanítatják a nép; a lomtárból elővételnek Torquemedar rozsdás fegyverei; a gyanúsítás, a rágalmozás, a titkos poroszlók és kémek által való nyomozása és üldözése az igazaknak, a szabadságért buzduló hazafiaknak, a pellen-gér bilincsei, az erkölcsi bélyegvas, a

nép előtt való kiátkozás mind elő kerülnek az inkuiziczió undok fülkéiből.

Mint midőn valami saskahad szárnya kelve s a napot elsötétítve rémületbe ejti a népet, úgy állott egy ideig bámulat- és megdöbbenéstől tanácstalanul a magyar nemzet a sötét hatalmak földalatti honából előtámadott seregek láttára, melyek vezére a korszellemet keresi halálra, s melyektől a magyar nép méltán félti évezredek nemzeti kulturájának vetését.

A megdöbbenést azonban csakhamar a hazafias felháborodás, a tetteire buzduló elhatározás váltotta föl, hiszen a legszen-tebb, a legdrágább, a haza forog vesztélyben!

Nem arról van szó, hogy liberalisok vagy konzervatívok, kormánypártiak vagy ellenzékiek legyünk-e; nem arról van szó, hogy a katolikusok, protestánsok vagy zsidók érdekei részesüljenek nagyobb kedvezésben, nem politikai jelszavakról sem párt- vagy vallásbeli érdekekről van szó, hanem arról, hogy alkotmányos jogrend legyen-e az ország határain belül, vagy anarchia, hogy a koronás király és az alkotmányát élvező szuverén nép akaratára legyen-e a döntő Magyarországon, vagy a római szentszék uralkodjék itt, a melynek aláztos szolgálként akkor borítsák lángba a nagy Pázmány utódai a haza belbékéjét, mikor amannak önző, sötét politikája kívánja.

Fegyverre magyar! A hazafiság paizsával vértézzétek, s a béke olaj-ágával fegyverezétek magatokat; azt suhogtassátok a középkori sirokból támadott kísérteties seregre s hangoztassátok ellene a magyarok istenének nevében az igazság, a testvériség, az egyenlőség jeli-

gét, hangoztassátok a sötét rém ellen egy szívvel és egy lélekkel:

Eljen a magyar szabadság!

*

Arad, miként a tegnapi nap folyamán konkrét alakot öltött mozgalom tanusítja, az elsők között hallotta meg a Kárpátoktól az Adriáig hangzó riadalt és a közszabadság drága kezességeiért haladéktalanul sorompók közé lépett.

Az előértekezlet, mely az egyházpolitikai javaslatok mellett intézendő tüntetés módját, idejét és helyét beszélte meg, tegnap déli 12 órakor folyt le az iparosház földszinti kistermében. Arad társadalmának legelőkelőbb tagjait, párt és felekezeti különbség nélkül láttuk ott együtt, a kik emelkedett hangulatban s osztatlan lelkesedéssel hozták meg a határozatot, hogy Arad város lakosságának, mint erkölcsi testületnek, a lehető legimpozánsabb módon kell megnyilatkozni az ultramontán, klerikális agitáció ellenében.

Egyik szónok hangsúlyozta, hogy a városok közül Aradot illeti meg ezen irányban a kezdeményező lépés, amely immár halaszthatatlan. A törvényhatóság már megnyilatkozott ugyan, de meg kell nyilatkoznia a város közönségének is. Kifejezést adtak azon meggyőződésnek is, hogy e mozgalom befolyásolhatja a legilletékesebb fórumot, az országgyűlést és ha más városok Arad példáját követik, talán azon üdvös hatása is meg lesz az akciónak, hogy a papok által sugalmazott képviselők az ország közvéleménye által egyöntetűleg vallott álláspontra helyezkednek.

A megjelentek valamennyien osztották azon véleményt, hogy ezen kérdésben, mely jelenleg az egész közvéleményt foglalkoztatja, Aradváros közönsége sürgetőleg állást foglal-

Az „Aradi Közlöny” tárczája.

Jókai

ötvenéves írói jubileumára.

(A tegnapi ünnepélyen a városházán szavalta: Szakács Andor, az aradi színház tagja.)

Mely ritka: látvány nép, ezernyi jó Tolongva, zajjal és „Olympia felé!” Kiáltozással. Ostromló tüzet
Es fegyverét, — mely tízszer annyi had Nyakára tudna lépni, — ám, ahogy Közelről megtekintjük, bámulat Fog el: a tűz nem adáz indulat, De benső szent gyönyör tüze; fegyver Helyett babért szorongat mindenik Kezében és a harci zaj: áldó Magasztalás zsongó zenéje. Halld!: Appoló csarnokából lágy dalok Fuvalma száll alá: Vigasztalást, Az enyhülésnek balzsamcseppjeit, Hordozza szárnyain s lejt, ott: Szegény, megtépdessett szívek sebén, . . . A lyra édes, olvadó dalát Meg meg szakítja egy-egy halk ütés: A Timpanonnak rythmikus szava; A játszi hullámok felett kiszáll Szép Tháliának ajka ércze most S mint tengeren a biztos célzatu Hajó révébe jut: szívekbe ő.

Terpszichoré a jóni elveteg Tanczhoz illeszti bájos tagjait: Lejtő virágszál, melynek illatán, Színén, hajlongó, lengő termetén A szó, a dal im, megnyilatkozik: Esmény és sejtélem im, testet ölt, Az érzékekbe szökken s elragad.

Hellasznek szent hegyén az elhagyott Olympon ünnepelnek így. Zeusz Kilencz leánya visszatért ma, Egy halandónak zengni hymnusát: Mert ötven éve őrizi homlokán A múzsa-csókra fellobbant tüzet; Es ötven éve forrás ajkain Az égietől nyert cseppecske méz; S azóta omlik mind szüntelenül: A nemzeteknek szíve óhaját, Panaszát, vágyait cserélgeti A költészet dus, édes folyamán.

E tiszta forrást itt költé az Eg, Mi birjuk drága, buzgó kutfejét! Ha ezomjazánk, e forrás hullatott Életre keltő, tünde harmatot; Ha csüggedésünk bánatunk felett Szét nem szakíthatók a föllegét: Ó sujtja közbe, — s ahogy ányilalt

A fájdalom s humor villámival: Könnyet fakasztja: fölleg, pára tűnt, Derült a lélek, hitt, remélt megint. — Ha lelke kincsén más is nyert erőt, Varázsa friss lehet mi érezők; Fényét ha itta mind e nagy világ, Minekünk juttatá hevét-javát. Kit minderr áld és szomjuhoz ma itt: Ne künk adá a Jóság Jókait!

Sötét vihar járt akkoron felettünk, Kitérdelé Kertünk sövényeit! Es eltiporta mind, a mit szerettünk: Kis édenünknek legszebb éveit. A sűrű gyom már csaknem elborítá A diszevesztett árva parlagot; A tétlen bú csak könnyet hullatott rá, Az égtől vára új erőt, magot.

De ime, két, csodásan fürge kéztől Meging a sűrű, tisztul a bozót; A parlag újra ad már szent tüztől, Szindus viragot, fát, gyümölcshozót. Nehéz munkában gyújt vidám danára S a megriadt nép im köréje gyűl. Babért tűz fel a Mester homlokára, — Ki i g y tanít: „Hűn, rendületlenül.”

Mai számunk 10 oldalra terjed.

jön. Nagyon szépen indokolta egyik felszólaló ezt a dicsérendő agitációt, midőn a most lefolyt katolikus nagygyűlésre hivatkozott. Azon oldalról — mondta — mely a liberális eszmék gyakorlati megvalósítását tüntetésszerűleg ellenzi, belevonatott Aradváros is, amennyiben, mint a lapokból tudjuk, 200 aláírással ellátott üdvözlő sürgőnyt menesztettek arra a klerikális sokadalomra. Hogy ez az aláírás nem az aradi közönség, nem az aradi közvélemény hangulatát fejezi ki, azt tudni kell mindenkinek, aki a város polgárságát ismeri. Arad mindig híve volt a szabadelvű eszméknek s ettől sem egyházi, vagy felekezeti, sem politikai nézeteltérések nem riasztották vissza, arról tehát szó sem lehet most, hogy tegyük-e valamit, hanem csak a hatékony akció formáját kell megbeszélünk, hogy Aradváros liberális gondolkodású közönségének meggyőződését minél impozánsabban kifejezésre juttassuk.

Ezen ügyben már egy előzetes bizottság tárgyalást tartott, de nem jutott megállapodásra, amennyiben két véleményt proponáltak a nélkül, hogy döntésre került volna a sor. A proposíciók ezek:

I. Elkerülésével az oly feltűnésnek, mely ellenvélemények beavatkozását provokálná, Atzél Péterhez, Aradváros orsz. gyűl. képviselőjéhez sok száz, de csak intelligens és választói jogosultsággal bíró polgártól aláírt felszólítás intéztessek arra vonatkozólag, hogy a törvényhozásban az egyházpolitikai javaslatokat támogassa.

II. Nagyobb gyűlés rendeztessek, a mely befolyásolja azon városokat is, melyek még nem nyilatkoztak meg a liberális reformokkal szemben.

Ez a gyűlés nem ugynevezett népgyűlési volna, a mikbe az utcát is belevonják, hanem egy imponáló összejövétel, melyben csak megfontolt, komoly, higgadt választópolgárok vennének részt. Ezek azután megfogalmaznának egy feliratot, melyet ott a helyszínén aláírva, felküldenék a képviselőháznak és Atzél Péternek.

Ehhez a két véleményhez több hozzászólás történt a tegnapi előértekezleten. Az egyik felszólaló úgy vélte, hogy direkt az országgyűlésnek küldjék a rezolúciót és ne Atzélnek, mert Atzél programbeszédében kijelentette, hogy pártolni fogja a kormány liberális reformjavaslatait. A másik felszólaló kételkedett Atzél Péterben s azért helyeselné, ha egyenesen hozzá küldenék a város közönségének a megnyilatkozását, legalább Atzél akkor az egy-

„Békén az ösök súlyos fegyverével!
Kéznel legyen, de illetetlenül:
Hogy megsuhintsd, ahhoz nagy indulat kell,
S elernyed az ki untalan hevül.
Gyengébb utód! Mit úgy sem birsz emelni,
Aprózzad el a félkéz-nagy gerelyt:
Ha vésőt, tollat, ónt tudsz majd kezelni,
A szujt le ellent — s téged főleml.”

Zarándokol, — zöld repkénnyel kezében,
Szerelme tárgyát látogatni jár:
Hazát szeretni, — mindenik rögében
Hogy megtanítson lelke lánginál;
A hércz, a völgy bűvös tekintetétől
Aldó, myrtus ruhába öltözik;
Hősöknek serge lebben át az égből
S ragyogva honszerelmét tükrözik.

Im lásd, a fény is, melyet ránk pazarlott
Nagy lelked napja át — felszáradon:
Ma milliók szívéből visszahajlott,
Hogy beragyogjon téged, háladon
Vedd át csekély adóját a Jelennek, —
Mérhetlen kincsért — gyarló áldozat:
Annak, ki így munkált a Végtelennek,
— Mig él Magyar: örök babér fakad!”

DECSY GÉZA.

házpolitikai javaslatok mellett volna kényszerülve szavazatát leadni, a harmadik azt a helyes proposíciót tette, hogy a gyűlésre vonatkozó meghívást, melyet felolvastak és igen emelkedett szelleműnek találtak, 60—80 előkelő polgár aláírásával falragasz gyanánt nyomassák ki, ragasztassák ki és ezen értekezletből menesszenek táviratilag kérdést Atzél Péterhez, megengedi-e, hogy erre a felhívásra első sorban az ő nevét nyomtathassák ki?

A negyedik csekély dolognak tartja az ügy fontosságához képest, hogy a rezolúciót egy voks lefoglalása miatt küldjék meg a képviselőnek. Meg van győződve arról, hogy Atzél szavatartó karakteres ember, az ő szavazata biztosítva van — véleménye szerint. A rezolúció célja az, hogy minél magasabb elvek alapján tudassa a parlamenttel, hogy Arad intelligenciája, a választópolgárság minő állásponton van s elvárja, hogy a parlament is e magaslatra emelkedjék. A liberális eszmét feltartóztatni nem lehet, annak meg kell születnie, épp azért szükséges, hogy Arad intelligens eleme demonstráljon mellette.

Indítványozták, hogy ez a gyűlés már a legközelebbi vasárnap megtartassék s mivel a városház disztermét politikai célzatu gyűlésre nem lehet felhasználni, a „Fehér Kereszt” szálloda nagytermében.

Rövid hozzászólások s a részletek megbeszélése után a következő határozatot mondotta ki az értekezlet:

1) A gyűlés egybehívását sürgősen szükségesnek tartják.

2) A gyűlés csak a választópolgárok bevonásával s azon polgáraival rendeztetik, a kik, ha ez idő szerint nem tagjai is a városi köztörvényhatóságnak, de választói jogosultsággal bírnak.

3) E szempontból a gyűlésen csak igazolvánnyal lehet részt venni, melyet a helyszínén osztanak ki.

4) A gyűlés január hó 28-án d. u. 3 órakor tartatik meg a „Fehér Kereszt” disztermében.

A gyűlés megnyitására elnökül Hász Sándort, előadóul pedig Varjassy Árpád kir. tanfelügyelőt kéri fel az előkészítő bizottság, mely végezetül Bácskay Béla drt választotta meg pénztárnokává s lelkesült hangulatban déli 1 órakor oszlott szét.

A távirat, melyet az előkészítő bizottság Atzél Péternek küldött, így hangzik:

Méltóságos Atzél Péter országgyűlési képviselő urnak.

Budapest, képviselőház.

Szabadelvű egyházpolitika érdekében vasárnap Arad választó-polgársága gyűlést tart. Kegyeskedjék hozzájárulni, hogy a meghívó alá nagybecsű nevét irhassuk. Orvendenők, ha a gyűlésen üdvözölhetnek. Választ Abrai Lajos igazgatóhoz kegyeskedjék küldeni.

(Tíz előkelő polgár aláírása.)

BELFÖLD.

Debreczen mozgalma.

Tekintélyes polgárok, pártkülönség nélkül mozgalmat indítottak, hogy Debreczen polgársága a pénteki városi közgyűlésből sajnálkozását, megütközését fejezze ki a képviselői jogoknak reverzális-követeléssel való megszorítása, illetőleg a képviselők részéről reverzális-adással a liberalizmusnak elárulása felett, hogy kárhoztató ítéletet mondjon a parlamentarizmus alapelveinek ily módon történt telforgatása felett. Ma e tárgyban értekezlet lesz s előkelő polgárok Dall'Alta főmei ügyvéd útján Fiume polgárságához a bátor, liberális fellépésért üdvözlétet küldenek.

Arad Jókai-ünnepé.

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tudósítása. —

Arad, január 24

Osztatlan örömmel s őszinte lelkesedéssel ünnepelte ma Aradváros egész közönsége Jókai Mórnak, a magyar nemzet és irodalom e legfőbb büszkeségének ötven éves írói jubileumát. Megelevenült az a kép, mely a budapesti jubileumi ünnepségek lélekemelő benyomásából teljes épségben él emlékeztünkben.

Magasztos volt a mi ünnepünk. Jókai teremő zsenijét ünnepeltük, azért a Jókaiét, a ki ngys mint magyar hazafi s ngys mint a magyar szellemi arisztokrácia legkiválóbb képviselője ötven hosszú éves irodalmi működésével nagyban reászolgált az ünneplésre nemcsak azért, mert a magyar kultúrának és a magyar irodalomnak megszerezte az egész művelt világ becsülését, hanem azért is, mert minden tollvonását az igazi hazafiság őszinte, igaz megnyilatkozása vezette.

Azok a lelkesült éljenezések, melyek Jókai Mór nevének a szivekben s az ajkakon felhangzottak, képezik a megnyilatkozását Aradváros minden polgára, a magyar nemzet minden fia őszinte hálájának, mély, szeretetteljes tiszteletének és ragaszkodásának, melylyel a magyar irodalom egének e legfényesebben tündöklő csillaga iránt viseltetik.

A polgárság tünnepevel kapcsolatban Arad város szép asszonyai, leányai is ünnepelték Jókait. A muzsák aradi templomában mesés volt az ünnep.

A költő regényeiből kiragadott alakokat hus és vérből való szép asszonyok, leányok s arany ifjak személyesítették ügyes és csinos tablókban csoportosítva.

Részletes tudósításunk ez:

Ünnepély a városházán.

Trikolor lengett a város tanácsházának ormán, öröm zsongott a szivekben tegnap, midőn Arad város közönsége a legnagyobb magyar író ünnepelte.

Délelőtt 10 órakor a városháza diszterme zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. A komoly fekete kabátok között itt is, ott is tarkállott egy legújabb szabású női ruha, egy egy tollas, virágos női kalap.

A teremben a tavasz bája, üdítő balzsama érzett — elhozták azt sziveikben a széperért, magasztosért lelkesülni tudó honleányok, kik mindvégig feszült figyelemmel kísérték az ünnepély folyását.

Az első padsorokban ott ültek Fábrián László főispán, Szathmáry Gyula alispán, Salacz Gyula polgármester, Dálnoki Nagy Lajos megyei, Institoris Kálmán városi főjegyző, Boros Vida, Abrai Lajos, Himpfner Béla és Szöllőssy Károly a középiskolák igazgatói, Marschall Lajos dr. E. Illés László, kereskedelmi kamarai titkárok, Nikolits Péter ipartestületi elnök, Bing Vilmos, Rosenberg Sándor dr. főrabbi, Issekutz Károly, Varjassy József, Tagányi Gusztáv, Millig József stb.

Küldöttségileg képviseltette magát a kereskedő ifjak közművelődési köre, az első aradi betegsegélyző egyesület: testületileg jelent meg a kereskedelmi akadémia ifjusága, s a felsőbb leányiskola. Az ifjuság nagyobbára a karzatra szorult, ám akadtak olyanok is, akik még ott sem jutottak helyhez.

Az emelvény zöld asztala mellett Varjassy Árpád, mint a „Kölösey-egyesület” elnöke, Szakács Andor színművész és Jánosy Béla tanár foglaltak helyet.

Általános figyelem közepette emelkedett

fel Varjassy Árpád székéről, s egyszerű meleg szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt, melyet Arad város közönsége nevében a „Kölcsy-egyesület“ rendezett. E nap — ugymond — a város történetében nevezetes, mert az egész közönség osztatlan szeretete nyilatkozik meg elismert nagyjá iránt. Midőn a „Kölcsy-egyesület“ értesült amaz országos mozgalomról, mely Jókai Mór jubileumának minél nagyszerűbb megünneplését, czélozta, kötelességének tartotta a szükséges lépéseket ezirányban megtenni, hogy Arad városa, mint szűkebb magyar társadalom, szintén kifejezhesse hódolatát lángeszű fia tevékenysége, nagysága előtt. Csak érdem az, ha a babérovezte fej koszorújához Arad város közönsége is fűz egy levelet.

A megéljenzt beszéd után az aradi állami tanítóképezde ifjúsági énekkara adta elő nagy preczizitással a „Szózat“ot, melyet Kertay Ede dirigált. A közönség a nemzet soha el nem évülő énekét állva hallgatta végig.

A program harmadik száma igen érdekes volt. Szakács Andor szintársulatunk jeles tehetségű tagja szavalt a Decsy Géza tanárnak gyönyörű alkalmi ódáját, melyet lapunk mai számának tárczájában közlünk.

Hogy mily hatást idézett elő a költemény és annak előadója, azt legjobban elmondja a sok éljenzés, mely egyes versszakok után is felhangzott, s a tenger taps mely az óda végén meg-megújult.

Jánossy Béla emlékbeszéde.

Van a „Kölcsy-egyesület“-nek egy igen tudományos tagja, kit az Akadémia is megjutalmazott egy pályaművéért, s kit — elég sajnós — elvittek körünkől. Ez a férfi — Jánossy Béla dr.

Elvitték, de ő távolléte daczára szellemileg folytonos összeköttetésben áll velünk, s midőn a „Kölcsy-egyesület“ felszólította, a hogy Jókai-jubileumon működjek közre, a felkérésnek kész örömmel tett eleget.

Midőn a pódiumra lépett, hogy remek, Jókait méltató emlékbeszédét elmondja, általános csend uralkodott a teremben, mely csak a hatásosabb részeknél tört meg, változott át lelkes tapssá, éljenzéssé.

A nagy szabású beszédet egész terjedelmében adjuk a következőkben.

Mélyen tisztelt közönség:

A közelmúlt napokban egy magasztos ünnepnek volt tanuja a művelt világ. Egy nemzet tette fel lángeszű fiának fejére a költő fejedelmet megillető koszorút. Szívünk megtelik gyönyörrel és büszkességgel, ha emlékezetünkben ennek a napnak lélekemelő mozzanatait felidézünk.

Eszünkbe jutnak az ó kor és ébredező újkor koronázásai a római kapitóliumon. Ilyenek lehettek azok, méltók arra, hogy a történelem tábláira vesse. Ott koronás fők, császárok és fejedelmek hajoltak meg a szellem hatalma előtt és ők az istenek, odanyújták a pálmát egyszerű ióknak, kiket a lelkekben égő tűz az isten kegyelméből valók sorába mellőzők emelt.

Es mégis jobban hatott reám a „mi“ ünnepélyünk.

Nem azért, mert azok a napok óriási távolon át beszélnek hozzánk, nem azért mert régóta aludni tért az a nemzedék, melynek örömjaja felhangzott akkor és tűnt a fényvesztett korona is, nem azért, mert a nyelv is, melyet a capitólium falai viszhangoztak, elvesztette csengő érczét és fakuló írásjegyekbe rejtözve regél rég letűnt időkről és emberekről.

Mindez nem csökkentheti a tények jelentőségét. Hiszen a mi igazán lélekemelő és magasztos a történelemben, ma is mozgásba hozza az emberi szívet, nagy idők emléke ma is lelkesít, mint a nap fénye és melege, mely óriási távolokból hozva éltet s melegít. A mi ünnepelésünk talán kevésbé ragyogó, fényre szerényebb, de melegebb volt.

Nem egy műértő caesar kegye és a választottak körének félig őszinte lelkesedése nyilatkozott meg nálunk, mint a régi honában, nem a régi példa utánzása és szépjáték volt a mi szemünk előtt lefolyt, mint annak idején a renaissance korában.

Itt egy nemzet koszorúzott, lelkesen, férfias komolysággal, egyértelműleg és az örömszag visszhangot keltett e haza palotáiban és egyszerű kunyhóiban egyaránt. Nyomat sem találtuk itt megrendelt hideg szertartásos szónak, hanem önként szívből jövő elementáris kitörése volt egy öntudatra ébredt és a kultúra embereinek értékét felismerő nagy nemzeteknek, fényes manifestációja a szellemi nagykorúságnak.

Ennek a történelmi nevezetességű napnak egy kései, de lelkes visszhangja mai szerény ünnepélyünk. Képviselve volt ott az ország minden vidéke közt a vértanúk városa is, szívben lélekben ott voltunk mindnyájan az embertömeg közt, de nem éreztük leróva ez által tartozásunkat.

Arad az első városok közé tartozik, melyek a jubileum megtartását elhatározták. Lelkes férfiak és honleányok régóta előkészítettek azt, hogy szép és új, az ünnepelőhöz és ünnepelthez méltó legyen.

Ma megvalósult e terv. Itt vagyunk mi is, hogy azt, a mi akkor, mint egy elvesző gyenge szózat ezerek, százezerek örömjajába vészett el, azt itt újból kifejezzük, megemlékezzünk róla, az ünnepelt költőről és megmondjuk külön mi is, hogy őt szeretjük, hogy büszkék vagyunk reá.

Nekem, kinek az a megtisztelő feladat jutott, hogy e diszes körben az érzésnek kifejezője legyek, nem könnyű szerepem.

A koszorús költővel foglalkozó alkalmi termékek árja a közelmúlt napokban valósággal előntötte irodalmunkat.

Ki tudna ujat mondani, ki tudná alakját más oldalról még megvilágítani.

De hát ujat mondanak-e a jó ismerősök vagy családtagok egy vagy más alkalommal, ha összekerülve megemlékeznek egy egy szeretett távollévőről. Amit ott róla hangoztatnak, tudja jól a társaság minden tagja és mégis milyen kedvesen esik mindent elmondani újból és őt, ki testiileg nincs jelen, az emlékek felfrissítésével ide varázsolni lelkiszemeink elé. Így fogom fel feladatomat.

Legyen az a nenány szó, mit elmondandó vagyok, egy futó szempillantás egy életpálya változatos útjára, egy rámutatás arra a megbecsülhetetlen szellemi kincsre, melynek általa élvezői, részesei vagyunk.

Ott van ennek a fényes pályának a kezdetén, a költő régi kedves emlékei közt a révkomáromi csendes szülői ház, hol a gyermeki fogékony lélek első benyomásait kapta, ott a régi koronázási város Pozsony, hol német szót tanult, ott a nagyhirű pápai református kollégium, hol a tudós professorok vezetése alatt megveté tudásának alapját, hol jogi tanulmányait végezte, és saját szavai szerint megismerte a népeletet, a puszták világát, elsajátítva így egész későbbi írói működésére alaphangulatát.

Aztán bezárult az iskola mögötte és be kellett lépnie az élet küszöbén. Előtte állott az ügyvédi pálya, melyre lépni tanulmányai által jogott szerzett és a mely elég kényelmes megélhetést biztosított és az írói, mely pályának pálya volt ugyan, de a rálepőnek muló dicsőséget és állandó nélkülözéseket ígért.

Jókai hamar döntött, író lett belőle.

Csodálatos egy kor volt az, melybe Jókai fiatalsága esik. Két szellem állott egymással küzdelemben, a múlt századok elmúlt hagyománya és a modern eszme világa, mely mind nagyobb tért foglalt és lassanként átalakította a világot.

Derülés volt, de hosszú, lassuderülés mint késső őszi reggelen. Fenn volt már a nap, egyebütt szétárasztá életet adó sugarait, csak itt nálunk ülte még nehéz köd még a völgyeket. Két párt állott a magyar közélet terén szemben egymással. A réginek harcosai voltak az öregek, kik hozzászótkak a régihez, az önzők kikésetleges változásoktól kiváltságaiikat, előnyeiket és a kishitűek, kik az ősi alkotmányt, a haza ügyét feltették.

A másik párton egy Széchenyi és később Kossuth pártja állott, az ifju Magyarországnak, a lelkes fiatalság.

Ezek közt az ifjak közt találjuk a két pápai iskolatársat, a két jóbarátot Petőfit és

Jókait is. Előbbi már alkotó ereje és népszerűsége teljében állott, dalai bejárták az országot, Jókai ekkor az Elektépek szerkesztője, a „zsido fiu“ már nyílt dicséretet, első regénye a „Hétköznapiok“, már nevet és elismerést hozott számára.

Mindkettőjüknek marcius idusán, a sajtószabadság proclamálása napján nagy szerep jutott. A „mit kíván a magyar nemzet“ 12 pontja Jókai tollából folyt, és felhangzott Petőfi ajkán a „Talpra magyar“ lelkesítő szövege. A nagy napok meghozták a nemzetnek a szabadságot, de az örömszag még hangzott és már ajtó előtt volt a vesztély. A szabadság megszületése után következett a vérkeresztesség.

Faluk lángja, félrevert harangok zugása hirdette délről az oroszok támadását. Viharfelhők tornyosultak mindenfelől.

Es felhangzott a harci riadó végig az országon. Petőfi a harctérre sietett. Jókai tollal szolgált a nemzet igaz ügyét. Az Elektépekben, majd a „Közöny“-ben és az „Esti Lapok“-ban egész sora jelent meg a rhapsodikus, lelkesítő, irányadó fejtegető cikkeknek. E lapokban, mint tükörben látjuk a kor küzdelmeinek képét. Eleinte soraiból önérzetes mérséklet és őszinte bizalom szól. Majd fenyegető hírek szállongnak az oroszok intervenciójáról; a rossz hír kezd megvalósulni. Erdélyben orosz katonák estek Bem kezeibe. Nem lehetett többé kétség. A hang izgatottabb, szenvedélyesebb lesz, de még mindig bizalommal telve a nemzet jövő sorsa iránt. Majd megszakadt a fonal. Jókai a kormányval Debreczenbe megy, a magyar sereg bevonulásának hírére feljön ugyan Pestre és a „Pesti Hírlap“-ot szerkeszti, de újból menekülnie kell és Pest megye tisztikarával együtt megy Kecskemétre, majd Vadkertre és Szegedre. Innen érkezett e válságos napokban Jókai városunk falai közé. Itt volt a kormány és az országgyűlés töredéke és vele nagy tömege a menekülőeknek, de elveszett a községi csata is, és Arad fedezetlenül állott. Zavar. kapkodás, fejetlenség uralkodott. Menekülni akart mindenki, de nem tudta hová. Görgei hadtestével ismét visszatért a remény egy sugara, de Dembinszki serege szétveretett és az ujaradi vesztett csata után következett Világos. Mindezt szívének egész keserűségével megírta Jókai „Eletem legszomorubb napjai“ cz. naplójegyzetszerű emlékiratában. A kétségbeesés sötét perceiben kerülgette őt is az a gondolat, mely annyi jelest meglepett; alája temetni magát a haza romjainak. Kiss Ernő volt az, mondja a költő: „a ki arra a határozatra birt, hogy meg ne adjam magamat sem a sorsnak, sem embernek, sem a halálnak és nem bántam meg, hogy ezt tettem és köszönöm neki a föld porában ezt a szót, a mi sorsomon határozott.“ Világos alól szökve ment Gyulára, hol neje várt reá és a bujdosásnak, elrejtőzésnek szomorú napjai következtek most. Neve ott volt a 32 magyar író közt, kiket a köztudó kivégeztetésre ajánlt. Hála a gondviselésnek, akadnak jobb belátásnak és az ördögi terv meg-hiusult.

Azután jöttek a csendes évek, a fájdalmas resignált napjai. Csend volt már némák voltak a halottak és némák az élők. A ki tehetett, mint Garamvölgyi táblabíró — az „Uj Földesur“-ban — eltemette magát falusi lakába, hogy ne is tudjon arról a világról, mely odakünn ablakai előtt él és a passiv ellenállásban keresett vigasztalást.

Az az idő volt ez, melyben a költő Tompa Mihály irigységgel gondolt a gólya madárra, melynek végzete két hazát adott. „Nekünk csak egy volt! az is elveszett!“ és rábizta az alföld vándormadarára a távol földön bujdosók üdvözlét. „Mondd meg nekik, hogy pusztulunk, veszünk; mint oldott kéve szét hull nemzetünk.“ Pedig ott nyugodott már valahol a csatasík pázsitja alatt, az életben maradt jó barát tolla is pihent, míg a meg-rázó tragédia közvetlen súlya alól szabadul-gatva, ismét visszanyerte lelke nyugodtságát. A jelen kietlen, sivár volt. Elmenekült képzelete szárnyain a régi múltba és elregélte nemzetének, mi volt a magyar és regélt neki a tél fagyában a rozsakoskoros tavaszról, illatos virágról, hogy fenntartsa hitét a jövőben. Szavait jól meg kellett gondolnia.

Bilincsekbe volt verve a szó, rideg cenzorok bíralták felül a költő sorait. És a költő intéseit, biztatását idegen alakok szájába adta, beszélt távoli népek dolgairól, forradalmi el-

beszéléseinek színterét áttette Mexikóba, Spanyolországba. Később szabadabb, jobb idők következtek a nemzetre. Visszafele fordított térni az élet a zsihadt tagokba.

Most már a politika is visszahódította Jókait hívei közé. Országgyűlési képviselővé lett és megalapította a „Hon“-t és „Igaz mondok“-t. Egy szerencsés ötletnek megvalósulásaként jött létre az „Üstökös“, melyben Kakkas Márton tréfás, satyrikus, de sokszor az eszme mélysége és az előadás heve által nagy jelentőségűvé lett verseit és prózai közleményeit írta. A „magyar divat“, „magyar ne szégyeld magad“ refrainnal és az Augsburgi Allg. Zeitung magyarfaló közleményeit visszautasító költeménye, valamint a „magyar filiszter dal“ a legnevezetesebb ilyenemű termékei az időnek. Az utolsó „Oh mi jó nekünk itt laknunk“ visszatérő refrainnal máró satyra és erőteljes szózat a lethargiába merülő nemzetre, mely ezalatt míg künn a világban harcz dühöng.

Hallgatja a filomélát
Az Üstököst olvassa,
Pipát és kulacsot sziv
a szesz csendesén. . .

Es itt eljöttünk volna költői munkásságának méltatásához, ahhoz a bámulatos termékenységhez, melyhez foghatót iradalmunk nem ismer. Minden év meghozta bámulatos, ragyogó alkotásait.

Hogy végig tekintsek ennek az ötven évek rendkívül gazdag költői termékein ne kívánja tőlem senki. Hiszen egy könyvtárt alkotnak ezek a művek, csak keresztülfutni is rajtuk túlhaladna ennek a mi emlékünneplünknek időbeli határait.

Aztán minek ismertetném, kinek mondanám el e művek tartalmát, ki az a ki szerény utmutatásomra szorul és abból, a mit itt elmondhatok, akarná megismerni Jókai műveit? Hiszen ismerjük őt mindnyájan, forgattuk műveit mohó vágygyal, az érdeklődés melegével, éreztük azt a varázst, mely közbömbösen a regény után nyulót is csakhamar megragadja, mely kényszerít arra, hogy le ne tegyük kezeinkből, míg nem hallottuk az utolsó szót is, mit elmond nekünk.

Megrekeszti az ismertető munkáját a szerzőnek nagy termékenységén kívül bámulatos sokoldalúsága is. A politikai és társadalmi cikkek, az elméleti fejtegetésektől, irodalmi essayoktól, szónoklatoktól, utrajzoktól, memoireszerű feljegyzésektől egészen eltemetve, kisebb prózai művei közül adomagyűjteményeit melyeket Toldi Ferencz a maguk nemében mesterműveknek nevez — csak futólag említve is, ott áll még a költészetnek csaknem teljes birodalma előttünk képviselve művei által. Ott vannak pajkos, tréfás, humoros, majd mély érzésű lyrai költeményei, ott vannak drámái, egész sorozat a tragoediától kezdve a bohózatig és operette szövegig le.

Mindenütt érdekelt tudott alkotni Jókai, de lángeszének igazi ereje a novellában és regényben nyilatkozik meg, ezekben a műfajokban, melyek őserdők kipusztult óriási tölgének gyökérhajtásaihoz hasonlóan a régi kor epósának töredékeiből állottak lassankint új műfajok gyanánt elő.

Itt találhatók igazi remek alkotásai: novellái közt sok, melyeket szerencsés pillanat ihlete szült és regényei közül csak néhányat említve: „A magyar nábob“, „Kárpáthy Zoltán“, „A régi jó táblabíró“, „Az új földes ur“, „A községi ember fia“, „A fekete gyémántok“, „Mire megvénülünk“, „Arany ember“, „A tengerszemű hölgy“ és a legutolsók közt a bájos igaz gyöngy „A sárga rózsá“. Mennyi nagybecsű mű és milyen különböző jelleműek. Mennyi eltérés tárgya, színeztetve, terjedelmre nézve.

Es mégis rajta van mindeniken az utolsó kis krónikás adomái Jókainak szeretetreméltó egyénisége, az elbeszélés megragadó könnyűsége és a nyelv varázsa.

E művek cselekvéseinek színtere az egész világ, de mégis leginkább otthon van a költő szelleme a mi négy folyam hasított hazánknak földjén, a puszták délibabos rózsái kutagassáikkal, a ménesekkel, kolompós gulyákkal, a magyar tenger nyájas, kedves, enyhe környéke és a kárpátok hegyvidékének vadregényes tája, erdőkoszorúza bérceivel, fenyőillatos levegőjével, ez az ő hazája, itt időzik legszívesebben.

Elkalandozik távoli századokba, festi a múlt idők gondolkodását és felöleli a jelen kor napjait egyaránt, de legörömeztőbb foglalkozik

nemzetünk nagy átalakulási korával, a harmincas-negyvenes évek vonzó történetével és lelkeinek egész melegségét éreztük, ha a viharos időknek, a forradalomnak villanásai tűnnek fel bár a távoli láthatáron.

Hősei közt ott találjuk az egész társadalmat, koronás főket, taláros egyházfjedelmeket, hadvezéreket, országnagyokat mellett a polgári osztály képviselőit, a hivatalnokot, a kereskedőt, iparost és legszerényebb alakjait a bányamunkást, földmivelőt és a puszták lakóit. Es mindezekben társadalmi és műveltségi különbözőségeik mellett is hatalmas közös vonás gyanánt kidomborodik a magyar ember típusa. Ennek a festésében Jókai ecsetje fáradhatatlan, új meg új és igaz vonások tűnnek fel alakjain.

„A milyennek én irom le a magyart, olyan a magyar. Hibáival és erényeivel. Aki a magyart meg akarja ismerni, az én műveimből kell tanulmányozni — írja büszke önértéssel ő maga.

Nem egyszer hasonlították már Jókai műveit a világirodalom nagy íróinak alkotásaihoz.

Jókai nem zárkózik el mereven minden hatástól, itt-ott elárulja ugyan, hogy Scott, Walter, Verne és másoknak műveit ismeri és irányukat követi is néha, de kiváló alkotásaiiban önmaga által kihasított uton halad és teljesen eredeti.

Legkiválóbb tulajdonságainak egyike ragyogó, termékeny, úde képzelete az a varázs, mely a valóélet ütött-kopott alakjait bevaranyozza, új meg új meglepő és az érdeklődést folyton ébrentartó fordulatok feltalálásában való leleményessége, ez adja meg alakjainak ideális körvonalaikat és stíljének színeket és képekben való gazdagságát. Ez az alkotó önérték, mely a föld mélyében végbemenő folyamatokhoz hasonlóan teremti a gyémántot, ez a termékenyítő napsugár, melynek nyomán élet fakad.

Korunk nem az illúzió, nem az ábrándzás kora. Az életfentartási küzdelem nehézsége, a munka, a tudomány józanokká, megfontoltakká tett. A hírlapok, a modern ember mindennapi életszükségletei napról-napra tömörkedő anyagot hoznak szellemi vérkeringésünk számára. A gyárkémények füstje, a kalapács lármája, a vásártér zaja, a piaci élet száz meg száz mozzanata köt le. A valóság lehelle, az a mit tele tudóval magunkba szívunk és azt keressük a költészetben is. Ennek a törekvésnek hódol a realistikus és naturalistikus regény.

Hogyan, lejárt-e már az eszményítés, az ideálok kora?

Ne higgye senki.

A valóság lélekélnéki festése nem művészet, a legpontosabb utánzás idegen, hogy ha nem találunk benne egyebet, mint a művész megfigyelő és másoló képességének, biztos szemének és kezének diadalát.

Alkotást várnak tőle. A hétköznapi világ nyomasztó súlyával nehezkedik rá. Szabadulni tőle az emberi lélek egyik mélyen beoltott vágya. Felemelkedni a por és sárból, oda az ég közelébe, a tiszta eszmény magasságába, hol kékebb az ég azurja, üdőbb a lég, ragyogóbbak a csillagok.

Hadd költsön s költsön, szője álmait, ma is talál és mindig fog találni sokra, kik felkeresik, és szívesen hallgatják őt.

Csak egy az, a mi határt szab érdeklődésünkre a bizarr, a c odás, a hihetetlen, phantastikus. Jókai nem mindig kerül ki e szírtet. Sokszor felszáll a felhők közé s fata morgana szerű alakokat teremt, de legtöbbször megóvja őt ettől pedig tapasztalati anyaga, jegyzetei, melyek az aetheri ködből alakjait sulyuknál fogva ide a realis élet közelébe vonják alá. Olvasmányai, tanulmányai számtalan adat birtokába juttatták őt, aztán az a néhány évtized ott a század közepén mennyi tanulmányt rejtett magában a figyelmes szemlélés számára. „Jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadalutjaikon s futottam futó betyárokkal együtt uttalan pusztákon, mocsarakon, erdők sűrűjében; ott voltam Bécs város és Budapest ostrománál a bombatűz közepén s a feldúlt Komárom romjai közt s láttam a világot a fejemre szakadni Világosnál; ettem cigány bográcsából s királyi asztalok ezüst talairól; voltam szegény ördög, aki zsidó gyerekeket tanít magyar nyelvre 2 forintért és voltam bankelnök, aki százezrekkel hajigálózott; volt a nyaka-

mon kötélhurok és érdemszalag; megdobáltak koszorúval és sárral, és hallottam magam hivatalni írókirálynak és Kossuth-kutyának.“ Elég változatos élet tapasztalatok egy regényíró számára, aki mint Jókai látni és visszaadni tud. Csak bele kellett markolni az életbe, mely egy nagy gondolkodó szerint a költészet örök forrása.

Hogyan lesz egy-egy adatából mese, hogy nő ki egy pár odavetett vonásból, sokszor egy-egy adoma hősből regényhős, hogy fonódik össze nála átél és hozzáköltött valóság és mese, érdekesen beszéli el többi közt ő maga midőn számot ad a magyar nábob keletkezéséről.

Jókai idealizmusa megnyilatkozik erkölvilágnézetében is. Főhősei eszményi magasságban állanak a mindennapi gondozásu emberek fölött.

Egy Garamvölgyi Aladár, még inkább Kárpáthy Zoltán, Illavay, Berend, Baradlay Richard, Jenő Kálmán, Kadarkuthy Viktor, az ügyesség, éles elme, a férfi erény, férfiképesség megtestesülései, női alakjai közül Ankerschmidt Eliz, Edith (a községi ember fiaiban) Szentirmay Katinka, Noemi a szűzies báj, vérmesség mintaképei.

A rossz küzd velök, de nincs hatalma fölöttük és ritkán éreztük, ironik műveit lapozva, azt a nyomasztó érzést, mit ez életben akárhányszor végig szenvedünk, ha a rosszat diadalmaskodni, az erényt üldözve látjuk.

A mit phantáziáján kívül bámulunk benne, lelki életének, kedélyvilágának mélysége, sokfélessége. Gyakorlott játékos gyanánt ezzel a hangszerral az emberi szívnek összes hurjain uralkodik.

Hány részlete van, hol az olvasó szívét összeszorulni érzi és megnevesszi szeme és hányszor tör át ezt a könnyességet a szívárványt vető napsugár, a humor. Hányszor nevetünk hangosan, ha kötetét csendesén olvasva lapozgatjuk.

Komikus helyzetek számtalanszor derítenek fel, humoros alakjainak száma légió.

Garambolyi kormánybiztos kocsur a totumfac (a kik kétszer halnak meg), Palkó hajdu és az udvari népség a „Magyar Szálló“-ban, Csanta Ferencz a „Fekete gyémánt“-ban, Tallérosy Zebulon, Szalmás a „községi ember fiaiban, Bogozó a vén jurátus és Kárpáthy Abellinó „Kárpáthy Zoltánban“, Csollán Berti a földes ur és Biróczy Korcsa ügyvéd, Sátorj fodrásmester, Béni bácsi (Es mégis mozog a föld) Kampós kasznár, Maxenpfutsch Vendelin, a Miss, Grisák doktor az ügyvéd (Az új földes ur) és hasonló alakok rendkívüli változatosságban támadnak fel emlékezetünkben. Aztán milyen könnyen tudja egy-egy fordulattal a kacagató jelenetek sorát idézni elő, hogy pazarolja az életet a párbeszéd folyamán szerte szélylyel.

Mindezekhez hozzájárul elbeszélő tehetségének szokatlan ereje. A legkisebb adomát mesterien és kedvesen tudja elmondani nekünk és fenn tudja tartani érdeklődésünket bár milyen hosszú elbeszélés alatt is. Kinek figyelmét ne ragadta volna meg Baradlay Richard csapatainak útja, midőn a vadonok és ellenség fegyverein keresztül utat törnek maguknak ide a haza földre.

Elénk, könnyen folyó, pattogó, elmés, tartalmas, párbeszédeit ott találjuk műveinek minden lapján.

Leírásának élénk szépsége szingazdasága meglepő.

A várom és vidék leírása „A kik kétszer halnak meg“ regényében, a természeti képek rajza a „Tengerszemű hölgyben, a Tisza, a Néva áradásának, a nagy árvíznek remek festése az új földes urban“ és „Szabadság a hó alatt“ és Kárpáthy Zoltán regényében, az égő kőszéntárna leírása a „Fekete gyémánt“-ban, a Hortobágy rajza a „sárga rózsában“, a legszebbek közé tartoznak, amit a költő tolla nyújthat és a festő ecsetével kelnek versenyre.

Ezekhez járul egy szintén megbecsülhetetlen tulajdonság, a legszebb, a legnépiesebb és egyszersmind legnemesebb magyaros zamatú nyelv: könnyű, hajlékony minden fordulat, minden árnyalat kifejezésére, elhintve a népies és kifejező szólásmódok szerint utánzhatatlanul, úgy hogy prózájának hű visszaadása a lelkiismeretes fordítónak izzadság gyöngyöket csal homlokára.

Lelekésedésünk nagy költőnk iránt ne tegyen minket azért irányában elfoglulttá.

Erényeivel karöltve találunk nála gyengeséget is. Hol van ezen a mi sártekenken az a mi tökéletes, hibánélküli.

A laikus olvasót is megelégedés, a hihetetlen és valószínűtlen keresése jellemének gyors, lélektanilag nem eléggé indokolt fordulata, néha nem tudjuk őt követni merész csapongásában fellegutjain, a művek szerkezete sokszor nem egységes annyira, hogy kiforrott, bevégezett műalkotás állana előttünk. De nem ítéljük elhamarkodva. Az, a mi valószínűtlen és hihetetlen, sokszor igaz. Az élet olyan csodálatos regényeket sző néha, melyet a legelevenebb képzelődésű író nem merne megalkotni. „A sárga rózsá”-ban a német festő bámulja a nap felkeltét a Hortobágyon. „Ez abszurdum! Ezt nem lehet lefesteni! Ha ezt lefestem, becsúznak a bolondok házába. Ezeknek a magyaroknak mindenképpen valami extra kell. Most itt produkálnak előttünk egy napfeljövételt, a mi valósággal meg van és mégis lehetetlen! Ez nem igaz.” Így igen sokszor akad valami, a mire fejünket csóváljuk, ha költő mondaná el.

Annak, mit hibául rónak fel neki, csak egy kis része olyan, amit sietség okozott, a többi költői természetének, egyéniségének kifejezése.

Az elsőket elsimíthatja gondos keze, az utóbbiak jellemzetesek és eltörölhetetlenek. Onmagából kellene kivetköznie, ha más akarna lenni. Ő maga hibáinak tartja, hogy nem látja őket, mert bennük van. De jóízű hetykeséggel teszi hozzá „Már ezt a hibámat meg nem javíthatom.” Így kell az a közönségek elfogadni, a hogy megvan. „Es a közönség elfogadja és keresi őt úgy, a mint van. Hiszen a mint tárgyában, irányában, meseszövéseiben, érzésében, gondolatában, kifejezéseiben, nyelvében, és összes előnyeiben, egy hibáiban is a mienk ő teljesen, a mi testünkben való test és minden ízében is magyar lelke mélyéig.

Ha az iménti futó jellemzés kiegészítése képen terjedelmesebben jegyezhetjük volna munkásságát, kimerítettük volna az utolsó évtizedekből kimerítő élettörténetét is. Hiszen élete nem egyéb mint sokadalom, folytonos nagy terjedelmű munka.

Kevés változatossággal, csendesen élt boldog családi körben, megosztva idejét a családdal, szeretett gyümölcsfái és kertje, a politika és irodalom közt keveset kell még ehhez hozzátenni.

Feljegyeztük belső síkkeit: a kislaludy társaság, majd az Akadémia elismerését midőn megválasztották tagjaik közé. Es fel kell említenünk azt a súlyos csapást, mely még régebbre nehezedett. Hitvesét, a magyar színpad egykori büszkességét, költőnknek a forradalmi időkben őrangyalát és gondos kísérőjét szőlőn őt az ur mellőle. A költő magára maradt fájó érzettel szívében és vigaszt ismét csak abban a nagy orvosserben a munkában, a természetben és gyermekében találta fel.

Közben Arad felé is ismételve fordult figyelme. Sok év előtt, mikor a vértanúk kivégeztetésének 25-ik évfordulóját ülte városunk polgársága hazafias kegyelettel az egész ország részvétele mellett, az ő ódájának „Nem vagytok halva ti hősök” szavai loptak könnyűt a szembe és keltettek igazi visszhangot a szívek mélyén.

Aztán nem olyan régen itt volt ő is közöttünk. Örömmel járt itt a város falai közt melyet véres napokban látott egykor régen. Itt, e teremben hallottuk saját szájából számunkra írott darabját, az „Aradi hősnők”-et. Kedves, szelíd, jóságos aroza most is előttünk áll és szavai még csengenek füleinkben.

Ma már olyan életkort ért el, mikor meghajlanak a munkához szokott vállak, reszkettőve lesznek, a kés addig biztos vonásai és hosszú élet fáradtsága után olyan jól esik a kiérdemelt nyugalom és ő dolgozik törhetlen erővel és munkakedvvel folyton tovább.

Tartsa meg őt az ég ebben a munkakedvben sokáig nemzetének.

Nagy költőfejedelem, kinek az alkotó lánglelket adott, hogy az újjászületés korának tényleges hőse legyen, hogy lelkesítse a nemzetet nagy élethálál küzdelmében és ápolva benne a bizalmat jövője iránt megőrizd a kétségbeeséstől a gyász és leveretés napjaiban, te, aki műveiddel a nemzeti szórakozás közt ragyogó példányképeket állítasz szemeink elé, lelkesedni tanítottál bennünket az ősök példájára.

dán százezrek szívében felgyújtád az erény és haza szeretetének lángját.

Fogadd ez órában, melyben szellemedet ide idéztük magunk körébe, szívből jövő őszinte üdvözlőnk.

Egykor tűnődve állottál meg a pálya elején, végig gondolva a magyar költő sorsát. Leiki szemeid előtt állottak a kor költői nemzedékének jelei. Láttad Petőfit nyomorban állni és hulló csillag gyanánt letűnni nyomtalanul, hallani a vihar és ujból a keserű szavakat, miket a nyomor és tiszta szenvedés Szavak, melyek Bajzát élő halottá tette, a pisztoly durranás, mely Csáky életét véget vetett, a szegénység és gyámoltalanság, melyben Nagy Ignác családja hátramaradt. Es mindezeket végig gondolva, felillant agyadban a gondolat: nem jobb volna-e félrevonni, eldobva tollat, mely hordozóját oda állítja a lélekemésztő küzdelmek közé, egész életet, java erőit kihatásáért, — nem, ez a gondolat csak pillanatnyi felvillanás volt. Lehetetlen az!

Az első tündér, kinek egy szál selyemhajából orozva ellopott a fenyvesben leselkedő pásztor, követi őt egész életére, odahagyva lengő ruháját, örökre vidám nővérét a tó mélyén levő kristálypalotában.

A kit a bölcsőjében a jószerencse, vagy balvégeztet hatalmából a muzsák csókjaért, el van az nekik jegyezve egész életére.

Jenő Kálmán az „Eppur si muove” hőse választhat a gazdagság, fényes hivatalok és kitagadtatás, babérral díszített koldusbot, megvetés közt. Es választ bátran és határozottan: keltővé lesz. Ez a tűz a lélekben, ez a belső kényszerűség tartott meg téged is a rögös, kevés nyugalom és jóllétet kínáló pályán.

Azóta az idők megváltoztak. Ma sem ígér e pálya fényes kilátásokat annak, a kit hivatása erre vezet, de ma már van érettség, érdeklődő lelkes olvasó közönségünk, mely ha anyagiilag nem jutalmazhat is fényesen, de odaadja azt, a mi mindennél többet ér, becsülését, tiszteletét, szeretetét. Es annak a közönségnek, megteremtésében is, ünnepezt író, nagy részed van. Joggal mondhattad író társaid üdvözlőjét: „En nektek ezt a szép magyar közönséget hagyom örökségül.”

A „látható Isten”, kinek útját láttad kerteid hernyóinak csodálatos életében, a csillagok tejútján, éleked eseményei közt, nemzet történetében, kegyes volt irántad!

A pápai iskolatársat, a nemzet dalnokát kétségbeesés kísérte kora sirjába, megtört szemei hazáját a világot látták összeomlani. Es mily keserű lehetett a halál neki,

Te láttad a tetszhalálban fekvő nemzetet feltámadni halottaiból, láttad visszatérni az erőt tagjaiba, a lángot szívébe és tanuja vagy hatalmas fejlődésének, sohasem remélt óriási lendületének.

Előttünk áll a millenium világraszóló ünnepe, s aztán egy új ezredév, mely ki tudja, mi mindent hord méhében. Azoknak a nemzeti lét hatalmas épületén munkáló nagy alakoknak ott a század közepe körül, kik közé te is tartozol, köszönhetjük, hogy bizalommal nézhetünk ez idő elé. Hogyis mondtad: „Otven évig azt hittem, hogy egy kis nemzetnek az írója vagyok: ma megtudtam, hogy egy nagy nemzet szolgálja voltam. Azt a nemzetet, mely nemcsak gyökereit verte a véráztatott földre kitéphetetlenül, de sudarával is felnőtt az örök égbe: azt nem söpri le a századok semmi özönvize többé.”

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Szünni nem akaró éljenzés nyoma el a beszéd végszavait.

A tanítóképződei ifjúság dalárdája ezután a „Hymnus”-t énekelte, melyet a közönség szintén állva hallgatott meg.

A szépen sikerült ünnepélyt Várjassy Árpád zárta be néhány szó kíséretében, melyel köszönetet mondott a díszes közönségnek, mely nagyszámú megjelenésével impozánsá tette az ünnepet, s a közreműködőknek, kik fáradságot nem kímélve lehetővé tették annak akadálytalan megtartását, emelték annak hatását.

Erre szétoszlottak a jelen voltak, s pár percz múlva üresen állított a városház dísz-

terma, mely kevéssel előbb egy nagy ünnep szemtanuja volt.

Ünnep az iskolában.

A templom-utcai közs. elemi iskolákban szintén megünnepezték a nagy költő 50 éves írói jubileumát.

Mint hogy ezen intézetnek nincs oly nagyobb helyisége, a hol több száz gyermek összegyűlhetne, az egyes osztályok külön-külön emlékeztek meg az írók királyának elvölthetetlen érdemeiről. Maguk az osztálytanítók tartottak ünnepi oktatást, s a kis honfiak szíve és eszéhez mértén esetenként Jókai Mór kiváló érdemeit, ki fél századon át ragyogó tollával oktatta, lelkesítette, kitartásra s lángoló hazaszeretetre buzdította a magyar nemzetet.

Az ünnepi előadás végeztével testületileg vonultak fel a tanítók a városház dísztermébe, hogy külön és nyilvánosan is kifejezést adjanak szeretetüknek, tiszteletüknek és kegyeletüknek, melylyel a haza nagy, kiváló fiának hódolnak.

Az esti előadásról, a műkedvelők fellépéséről, s a táblókról rendes színházi rovatunkban adunk részletes tudósítást.

IDŐJÁRÁS.

Légnymás: reggel 7 órakor 764.3 milliméter, délután 2 órakor 764.8 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor $0^{\circ} + 4.0$, délután 2 órakor $0^{\circ} + 8.5$. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor K. 4. délután 2 órakor D. 4. Felhőzet: reggel többnyire borult, délután félderült. Csapadék az utóbbi 24 órában: 0 milliméter.

HIREK.

Január 25. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Pál fordulás. — Protestáns naptár: Pál fordulás. — Görögkeleti naptár (Január 13.): Hermil. — A nap két 7 óra 17 perczkor, nyugszik 4 óra 36 perczkor.

Szabadmagharci emléktárgyak országos múzeuma (színházépület, II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 és délután 2—5 óráig. Bemeneti díjtalan.

Kölcsey-Könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Január 28. A nyomdászegylet tisztújító közgyűlése, délelőtt 10 órakor (Schreiner-vendéglő).

Január 28. Az aradhegyaljai amerikai szőlőtelep szövetkezet közgyűlése délelőtt 10 órakor, a kereskedelmi és iparkamara termében.

Január 28. A gazdák és iparosok általános hitel-szövetkezete aradi ügyvivőségének közgyűlése, délelőtt 10 órakor (Iparosház).

Január 31. Az arad-csanádi vasutak rendkívüli közgyűlése, délelőtt 11 órakor.

Február 2. Az aradi közúti vasút-társaság közgyűlése, délelőtt 10 órakor.

Február 4. A Széchenyi-gőzmalom közgyűlése, délelőtt 10 órakor.

Február 6. A milleniumi bizottság ülése délelőtt 10 órakor a megyeházban.

Főherczegek Kis-Jenő. József és Agost főherczegek a korábbi intézkedések dacára e héten néhány napi tartózkodásra Kis-Jenőre érkeznek nagyobb kísérettel. A magas vendégek ott időzése alatt nagy hajtó vadászatok lesznek, a melyekre a katonai és polgári körökből többen fognak meghívást kapni. Valószínű, hogy Lipót bajor herczeg is oda utazik akkorára. Az a hír is el van terjedve, hogy József Agost főherczeg is elmegy tavaszkor nejével együtt Kis-Jenőre.

Kristóffy József kitüntetése. Lapunk tegnapi számának táviratai rovatában már érintettük azt a legmagasabb kitüntetést, melyben Kristóffy József csanádmezei főjegyző részesült. A hivatalos lap erre vonatkozólag az alábbi legfelsőbb kéziratot teszi közzé.

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán Kristóffy József Csanád vármegyei főjegyzőnek, valamint törvényes utódainak a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a magyar nemesség „csejtei” előnévvel díjmentesen adományozom.

Kelt Budapest, 1894. évi január hó 19-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Tisza Lajos gróf, s. k.

Deputációk járása. A kormány tagjai el lehetnek készülve arra, hogy a közelebbi napokban a vidéki deputációk egész raja fog

náluk kihallgatásra jelentkezni. Az ország különböző vidékein az a vélemény kezd lábra kapni, hogy a mostani időpont legalkalmasabb holmi lokális érdekek kielégítésének a kormánytól való szorgalmazására. Abban a feltevésben gyökeredzik ez a vélemény, hogy a kormány a mostani politikai helyzetben legkönnyebben lesz reá szorítható a deputációzással oly kívánalmak teljesítésére, amelyek más nyugalmasabb időkben nem találtak volna meghallgatásra. Ebben a feltevésben alaposan csalódnai fognak az illetők. Épen most, midőn az ily deputációjárás a presszió egy nemének nyilvánvaló jellegével bír, a miniszterek bizonyára még óvatosabbak és tartózkodóbbak lesznek az ígéretekben és biztatásokban, mint egyébkor.

— **Lemondott jegyző.** Zeldesán Péter Sikló községi jegyző állásáról lemondott. Helyettesítésével Hatzelhoff Adám aradszentmártoni jegyző van megbízva, a ki már át is vette a jegyzőség ideiglenes vezetését.

— **Szent Szabhas ünnepe.** Gör. keleti polgártársaink pénteken, e hó 26-án ünneplik vallásalapítójuk és első püspökök szent Szabhas emlékét. Ez alkalomból az aradi szerb templomban fényes istentiszteletet tartanak.

— **Scheinberger mint adóreformátor.** A „Pesti Hírlap” tegnapi számában olvassuk az alábbi érdekes, helyi ízű újdonságot: „Aradiak a miniszterelnöknek”. Rosenberg Károly ügyvéd és Scheinberger Mór nagykereskedő ma délután tisztelegtek a miniszterelnöknek, átnyújtva neki egy az adóreformra vonatkozó javaslatot. A mint mi tudjuk, Scheinbergernek csakugyan van valami ilyesféle eszméje, melynek keresztülvitele esetén az állampénztár jövedelme évente óriási összegekkel gyarapodnék, s ez emelkedés az adófizető polgárokat mi tulfizetéssel sem terhelné. Kétségtelenül érdekel nézhetünk a kihallgatás eredménye elé, mely nem annyira a „Széchenyi-kávéház” törze vendégeit érdekli, mint annak élelmes tulajdonosát karakterizálja.

— **A vasárnapi munkaszünetelést szabályozó pórtrendelet** a kereskedelmi miniszter annak megjegyzésével mutatja be legközelebb a képviselőháznak, hogy a sütők és czimfestők vasárnapi munkaidejét az érdekelt iparosok, többször hangoztatott kívánatára a kereskedelmi és iparkamarák pártoló nyilatkozatai alapján a fogyasztó közönség érdekében változtatta meg; a szíjgyártóknak és köteleseknek pedig a vasárnap tartandó baromvásárokon azért engedte meg a kirakodást, mert az eme vásárokon megjelenő állattenyésztőknek és gazdáknak az említett iparosok készítményeire szükségük van; a mi pedig a jégnek eladását illeti, közegészségi indokok voltak mérvadók arra nézve, hogy a jég nem csak vasárnapokon, hanem Szt.-István napján is egész napon meg legyen szereshető.

— **Körözések.** Roznai-Rosenberg Ignác volt aradi czukrászt — a ki a kladvai majális óta mint kiváló fagyaltkészítő ismeretes — a gödöllői törvényszék lopás bűntette miatt országosltörvényszék körözött. Ugyancsak országosltörvényszék körözött Déván elkövetett zsarolás és sikkasztásért Dombrai-Papp János volt aradi szabómestert is.

— **Eltanult mesterség, ellopott szerszám.** Blank Henrik aradi kintornásnak volt egy Duró Sándor nevű kintornaczipelője, a ki hosszú éveken át vele bolyongott a világon. Az együttjárás alatt Duró eltanulta a kintornán való zenélés mesterségét s tegnap Blank sipládájával megugrott. A rendőrség nyomozza.

— **Pályázatok.** M.-szigeti törvényszéknél aljegyzői állásra, 2 hét alatt. — Zólyomi járásbírósnál segédtelekkönyvvezetői állásra, 2 hét alatt. — Budapesti ügyészségnél alügyési állásra, 2 hét alatt.

— **Apró hírek.** Hajdu-Nánáson Cseki László 15 éves czigány fia betört a templomba, s a perselyből ötszáz forintot lopott el. A templomrablót a csendőrségnek sikerült letartóztatni. — Honvédon (Csanádmegye). Szalay András Juliska nevű két éves kis lánya, szülői távollétében gyufát gyújtogatott, de ruhája tüzet fogott s

oly súlyosan összeégett, hogy meghalt. — A makópusztasági tanyán Rákoczy József 15 éves béres, ösmeretlen okból fölakasztotta magát. — Berettyó-Ujfaluiban Ancsan Mihály tizenhárom éves kis fiút a sertések szétmarcangolták. — Ujfejtő közelében az országuton három rabló megtámadott egy utast s ki akarták rabolni. A segélykiáltásokra azonban futásnak eredtek; a csendőrség mind a hármat letartóztatta.

IDŐJÓSLÁS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Január 25. —

Változó felhőzet. — Enyhe. — Helyenként csapadék.

HYMEN.

Jankó Ágost, a felsőtorontáli ármentesítő társulat igazgatója, oltárhoz vezette özv. Rónay Józsefné szül. gertyenyesi Hollóssy Ilona urnót.

GYASZROVAT.

† Özv. Loninger Antalné. Egy tisztas aradi matrona hunyt el tegnap életének 77-ik évében. A gyászbeszéd, mely a városban is élénk részvétet kelt, a gyászoló család a következő partet adta ki: Loninger Mária, Loninger Franciska volt férje után özv. Bisztriczky Ferenczné, most Anacker Konrádné, Loninger Mihály és neje Sturm Karolina saját, ugy az elhunyt unokái Bisztriczky Matild férj. Kreismayer Gyuláné, Bisztriczky Mária férj. Reisner Rezsóné és Bisztriczky László, valamint számos rokon és ösmerős nevében is megtört szívvel tudatják forrón szeretett édesanyjuk, nagyanyjuk és rokonuk Özv. Loninger Antalné szül. Fülep Zsófiának, f. évi január hó 24-én, reggeli 6 órakor, életének 77-ik évében, hosszas betegség után bekövetkezett jobblétre szenderültét. A megboldogult hült tetemei január 25-én, d. u. 2 órakor fognak Páva-utca 5. sz. a. házból a helybeli rom. kath. sirkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő gyászmise áldozat január 26-án, d. e. 9 órakor fog a t. Minorita-atyák templomában a Mindenhatónak bemutatni. Béke poraira! Arad, 1894. jan. 24.

† Stvertaczky Elekné tegnap délután 3 órakor kísérték örök nyugalomra a pénzügyi palotából. A nagy részvét mellett végbement gyászszertartást Révfalvy Manó minorita plébános helynök végezte. A temetésen Véghe Aurél jószágigazgató, Krausz József pénzügyigazgató és a jószágigazgatóság tisztviselői kara is jelen volt.

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

(*) A vöröskereszt fiókjának közgyűlése. Kiszentmiklósi levelezőnk írja: Az országos vöröskereszt-egylet helybeli fiókja, f. hó 21-én tartotta meg rendes évi közgyűlését, melyen megválasztott elnöké: Böhm Józsefné, született Váárné helyi Julia, alelnöknek Herold Rezső, jegyzőnek Nyáry Vilmosné, pénztárosnak Péch Sándorné, orvosnak dr. Kronstein Vilmos és dr. Pollák Mór. A választmány így alakult meg: Özv. Kneffel Károlyné, özv. Walter Mari, Steinitzer Károlyné, özv. Kornély Sándorné, özv. Bukovetz Pálné, özv. Schmidt Mária, Kovács Jakabné, Nicora-Szerb Mária, Döre Gusztávné, dr. Kronstein Vilmosné, Moskovits Johanna. — Wlacsil Károly, Fischel Antal, Kneffel Lajos, Wrede György, Kravath Péter, Verbos Adám, Szőke Ferencz, Domonkos József és Rancu Simon. A gyűlés befejezte után az elnökönél lakoma volt, melyen a gyűlésen megjelent tagokon kívül, több vendég is részt vett. Ez alkalommal több sikerült felkészítőt mondatk, többek közt Herold Rezső alelnök méltatta Böhm Józsefné alelnöknek az egylet érdekében kifejtett érdemeit, ki Csekonics Endre gróf által, mint a magyar szent korona országai vörös kereszt egyletének elnöke által — az egylet érdekében kifejtett érdemeinél fogva, mult évben levélileg elismerésben részesült.

(*) Az aradi kereskedelmi testületnek 1894. évi január hó 21-re összehívott közgyűlésén a tagok nem jelenvén meg határozatképes számban, a testület rendes évi közgyűlése folyó évi január hó 28-án, azaz vasárnap délelőtt 11 órakor fog Aradon, a kereskedelmi akademiái épület dísztermében

megtartatni. Ezen közgyűlésre a testületi tagurak azzal hivatnak meg, hogy az alapszabályok értelmében tekintet nélkül a megjelent tagok számára érvényes határozatok fognak hozatni. A napirendet a multkor közöltük.

(*) Az aradi dalegyesület február 2-án pénteken délután 3 órakor a városház kis tanácstermében tartja rendes évi közgyűlését, melyre az egyesület pártoló és működő tagjait minél nagyobb számban való megjelenésre kérjük: Zemplényi Sándor elnök, Borhegyi Károly titkár.

TANÜGY.

(—) Iskolaszéki ülés. Aradváros községi iskolaszéke ma délután 4 órakor Salacz Gyula kir. tanácsos polgármester elnöklése alatt ülést tart, melyre ez uton hívjuk fel az iskolaszéki tagok figyelmét.

(—) Dadogók és hebegők figyelmébe. A nagyméltóságu vallás és közoktatási miniszter ur által újabban megkezdett segély folytán, a vezetésem alatti beszédgyógyintézetben öt szegénysorsu dadogó vagy hebegő egyén (gyermek avagy felnőtt) teljesen ingyenes kezelésre felvétetik. A kik ezen ingyenes helyekre reflektálnak, forduljanak kérelmükkel hozzám. Arad 1894. jan. 24. Roboz József igazgató.

MULATSÁGOK.

Farsangi naptár:

Január 27. Az aradi polgári jótékony nőegylet estélye (Fehér Kereszt.)
Január 27. A világosi önkéntes tűzoltó-egylet bálja.
Január 27. Deák-colonne (Krispin-terem.)
Január 27. Tűzoltóbál Uj-Aradon.
Január 28. Kaszinóbál Csermőn.
Február 1. Kaszinó-estély Vingán.
Február 1. Tűzoltó-bál Gurahonezon.
Február 1. Az aradi kereskedőifjak egy részének bálja (Fehér Kereszt.)
Február 3. Az aradi tornaegylet jubileumi estélye és táncszigalma (Fehér Kereszt.)
Február 3. Képezdész-piknik (Krispin-terem.)
Február 3. Waggongyári munkások dalkörének bálja (Városliget.)
Február 4. Iparosifjak bálja (Ipartestület.)
Február 5. Az aradi helyőrségi tisztikar fényes táncszigalma (Fehér Kereszt.)
Február 5. „Szilveszter”-társaság bálja (Vadember.)
Február 10. Román bál (Fehér Kereszt.)
Február 10. Az aradi kereskedelmi testület bálja.

A nőegylet estélye.

Az aradi polg. jót. nőegylet által f. január hó 27-én a „Fehér Kereszt” nagytermében rendezendő hangverseny műsora a következő:

I. szakasz.

1. sz. Zongora-játék négy kézre előadják: Janky Klára és Margit urhölgyek.
2. sz. Concert jelenet a Madarászból előadják: Salacz Erzsike, Antalffy Boriska, Török Berta és Ella, Dániel Gabris, Leopold Regina, Jakabffy Ella, Martos Sarolta, Kertay Ilma urhölgyek, Avarffy Géza, Risdorfer, Szalay Károly, Krón Kálmán, Lászlóffy, Szarka Sándor és Szalay Béla urak.
3. sz. Szavaltat Székula Ceczili urhölgy által.
4. Enek: előadva R. Réthy Laura urnő által. kíséri: Barna Izsó ur zongorán.

II. szakasz.

5. Magyar dalok: Czimbalmos és vonóhangszeren előadják: Urbán Péter, Budics Adám urak. Avarffy Sarolta, Földes Lujzika, urhölgyek, Széchy Akos, Krausz Vilmos, Persa Péter, Mandl Vilmos urak.

6. Mololog: előadja Fenyvessy Emil ur.

7. Enek: előadva R. Réthy Laura urnő által.

8. „Ki tette?” jelenet az életből, előadják: Kertay Ilma, Knott Sarolta, Leopold Regis kisasszonyok, Réthy Viktor urnő, Szalay Béla és Szarka Sándor urak.

Jegyek ifju Klein Mór zeneműkereskedésében válthatók.

(=) Tombola ajándékok. A polgári jótékony nőegylet szombati táncmulatsága iránt nagy az érdeklődés az aradi társaságokban s a bál előre láthatólag egyike lesz a farsang

legkedvesebb és legfényesebb mulatságainak. A bál kedvességét csak növelni fogja a gazdag tombola, melyre ujabban a következők adakoztak:

Báró Purczel Béláné urnő: egy nagyon szép plüss kézimunka dobozt, egy porcellán gyufatartót s egy szép porcellán fogvájótartót. — T a g á n y i Istvánné urnő: egy szép virágpoharat, két csinos óratartót, egy szép kagyló hamucsészét, egy diszes japáni hamucsészét, egy szép porcellán szobrocskát és egy Eiffel torony dísz tárgyat. — T a b a j d y Károlyné urnő: Két szép virág poharat, egy diszes asztali tükröt és egy szép parfüm tartót.

(=) Az aradi szabómunkások szakegylete január hó 28-án, (vasárnap) a „Magyar Korona” szálloda dísztermében zártkörű táncvigalmat rendez. Kezdeté este 8 órakor. Előre váltott jegyek személyjegy 60 kr, családjegy 1 frt 60 kr, a pénztárnál személy-jegy 80 kr, család-jegy 1 frt 80 kr. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.

SZÍNHÁZ, IRODALOM, MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Január 25. (Csütörtök) A „Kölcsöy-Egylet” műkedvelői előadása.

Január 26. (Péntek) Bolondok grófja, színmű.

Január 27. (Szombat) A gazdag szegények, színmű.

Január 28. (Vasárnap) Délután: Bolondok grófja, színmű; este: A gazdag szegények, színmű.

Jókai-ciklus.

III.

Műkedvelők a színpadon.

A függöny felgördült. Azaz, hogy először azzal kell beszámolnom, a mi a függöny felgördülése előtt történt. Mert nagyon sok történt ám.

Már fél hét órakor zajos volt a foyér, az öltöző-terem, a színpad. A legbájosabb műkedvelők vidám kacajja csengett mindenfelé. A konvenczióális drukk nem tudta egyikőjük arczáról sem letörölni az örök mosolyt, melyet a muzsa ideiglenesen lehelt oda.

Egyik sarokban N o é m i csintalankodott (színésznőknek szabad!) T i m á r urammal, ki a legnagyobb áldozatot hozta meg a jó ügy érdekében: leborotváltatta városzerte nagy népszerűségnek örvendő kottlet-jét.

Az öltöző szobák zsufolva voltak. Oh! ha azok a falak beszélni tudnának, mennyi édes titkot tudnának a jövő nemzedéknek kifejezni, a mit azok a megaranyozni való ajkak egymásnak elárultak. (A színésznők roppant közlékenyek!)

R ó n a s z é k i t sem I s a b e l l a királynő fensége, sem A l i T e l e p e n t i keleties kinézése nem hozták ki a sodrából.

Intézkedett, mint a legaranyosabb hadserreg generálisa.

— Kérem hölgyeim! Uraim! Tessék kifesteni magukat.

Valóságos örömrivalgás tört ki erre. Festék, csak az a festék, mellyel az i g a z i színészek teszik széppé magukat.

Bezzeg, mikor hozták a vazelinos dobozt, lehült a jókedv.

— Nem, ők a világért sem engedik, hogy azzal a csuf zsiradékkal bekenjék az ő arcukat.

(No hát ezt valószínűleg azért mondták a mi hösnőink, mert tudták, hogy a színészek, azzal szőpitik magukat. Az ország legszébb hölgyeinek nem kell szépitő! — Magam részéről igazat adok azoknak, a kik e nézetet vallották magukénak. A riporter.)

Végül mégis csak belementek a festésbe. A hatás kedvéért mindent meg kell tenni.

Végre lejátszotta a zenekar B a r n a I z s ó gyönyörű ünnepi nyitányát, melyet már volt alkalmunk megdicsérni, s csakugyan felgördült a függöny.

Tehát eljutottam a dolog — kezdetéhez.

T o m p a Kálmán a szintársulat egyik széptehetségű tagja, bevezetőül elszavalta F a r k a s Ferencznek egy költői szépségekben gazdag alkalmi ódáját, melyet a következőkben adunk:

Hétköznappal lettél ünnepeletté,
Ugy szült a hírnév már, mint óriás;
Hova nem ér, erőit bár növelné
Hosszu munkában fokról-fokra más.
Mint mennydörgés, mely felhők közt szülemlek,
Villámot küld előre hírnökül:
A muzsa úgy magasztálá kegyeltjét
Magosba fel az uttörők közül.

Uj, ismeretlen régiókba vitted
Hív lelkeink, hol minden tündököl;
Veled repültünk szárnyán képzetidnek
Csodás világok édenébe föl.
Es lankadatlan ezer változatban
Ezernyi új kép bűvöl és ragyog...
Oh kit csodáljunk, az író-e jobban,
Avagy a költő lelkében nagyobb?

Nem Dosztojevski fehér éjszakája
Nyilatkozik meg ajkad zengzetén,
S titokzatosan ködhoros világba
Nem csábit „Kip-kop” turgenyevi rém.
A te napodnak aranyos tűzében
Hus-vér alkotta nép regénye forr...
S boru közt is ott áll deríteni készen
Minden során az örökös humor.

A Wertherek érzélgő jaj panasza
Nem sir szabadban, nem nyög, nem zokog;
S szerelmi ármány, hogy könyünk takassza,
Előnkbe Lujza sorsát nem hozod.
Kincses házában gazdag képzetidnek
Költőibb mélyből támadt a boru.
S szelíd visszfénytől, míg könnyink peregne,
Megenyhül, ami fáj, mi szomorú.

Angéla gyásza, hunyta, a mi gyászunk,
Részvét kíséri hűn és Cynthia
Borus világán megnyugvást találunk,
Oh, neki kellett elhervadnia!
Szabad eszmékért küzdve eltiportan
Sem veszhet el hősnő lelkén a hit,
Félistennővé magasztul a porban
Kötelmét teljesítve Zenaid.

Bonczkést — igaz, sohsem vettél kezébe
Szétszedni a szív minden idegét;
De bizva bátran költői képzetedre,
A mit alkottál, megteremthetéd!
Nem volt az ember pusztá gép szemedben,
Melynek rugóit bízogtani kell...
És mégse volt, ki jobban és ki szebben
Festé a küzdőt önérzelmivel!

Lelkedben költő ihletés az ember
Rideg harcát zománczozal vonja be,
Középszerűség mit alkotni sem mer,
Hőst, a minőnek lenni kellene:
Te úgy teremtel s mig lelkünk elámul,
Mint őserdők sejtelmi közt a szem:
Bűvös szavadnak édes hangzatátul
Gyönyörmámor rezg át az idegen.

A pusztá rózaa ígérő szavának
Lebűvöl Scylla lelke rabja lön;
S keblünkön, ha szerelmed napja támad,
Sóvárgó vágy fut által reszketőn.
Lelked tüztét a mi lelkünk is érzi,
Szerelmedtől a szívünk feldobog...
Ki jobb, nemesebb: Timea? Noémi?
Evila tán nőibb, feláldozóbb?

A mennyi bűbáj, illat, ragyogás van
Künn a természet viruló ólén,
Előnkbe tárod mester alkotásban:
Nálad élővé lesz a költemény.
S hívd bár idylli, dalszöveg berakba,
Vagy sugó fergetegbe képzetünk:
Mester vagy abban és mester vagy ebben,
Örülve, féltve veled érezzük!

S oly üde minden, mint a vadvirággal
Ékes mező a tavasz jövetén,
Mint déli táj, mit lombok hűse árnyal,
Öszhangba olvadban árny s a fény...
És a humor, e csillogó bogárka,
Felvillan bolygó tűzként itt — amott;
S hoz — mig a nyiló kelyheket bejárja —
Gazdag prédában mézet, illatot.

Dicső te, a fölkenetek dísz, éke,
Ki játszott a szív titkos hurjain,

Kinek kezén a háborgás, a béke,
S rabul szegődik a gyönyör, a kin;
Sas szárnyakon a végtelent ki méred
S a tengermélység gyöngyét felhozod:
Oh hol van, aki ne rajongna érted,
Ki ne csodálna szép csillagzatod?!

És büszkeség dagasztja kebleinket,
Hogy ez a csillag magyar, nemzeti;
Mit bűvös fényben félszázadra hintett,
Magyar név diadalmát hirdeti.
Félszázados próféta küldetésed
Zárultán, szép dicső ez ünneped:
Olvasó, művelt magyar közönséget
Neveltél, ezt köszönjük most neked!

Légy üdvöz hát az uttörő nagyköböl
Egyedül álló koszorus alak!
Sorsod kegyelmén százezer ajakról
A hála szolozsmái buzganak.
Légy üdvöz és mig multba visszajáró
Lelked megáll a tünt emlékeken:
Derüljön ajkunk lelkesült szavától
Arczodra fény ez örömmünnepen!

A közönség zajos tapsokban adott tetzésének kifejezést, T o m p á t több ízben hivta lámpák elé.

Kevés szünet után magunk előtt láttuk a koszorus regényíró „M a g y a r n á b o b”-já nak egyik szép jelenetét, melyet K ö v e s d i Ignác alkalmazott kellő gonddal színre.

A rövid részlet a „Török-szakadcsárdá”-ban játszik, hova a magyar nábob zivataros, czudar időben betéved

Bács, Nyilasi, Balasa és Szendrei játszották a főszerepeket, s teljesen érvényre emelték a kiemelkedőbb részeket.

A „Szerelmem bolondjai”-ból kiragadott jelenetet Polgár János alkalmazta színre. A sikerből, melyet Tompa Kálmán és Rónaszékiné precíz játékának köszönhetni, jó részt követelhet ő is, — invenziójáért.

A következő kép Bécsben játszott.

Az a jelenés volt megörökítve, mikor az alkotmányt kihirdetik.

S felrobogtak műkedvelőink „hadvérszulte képpel, mint Ozillei s a megbékült Garák.” A magyar ruhák fénylettek, a nép éljenzett, és S z a k á c s (Kossuth) szavalt. Dikozója nemcsak a színpadi közönségre volt hatással, de arra is, mely zsufolásig megtöltötte a színház minden zugát.

(Csak egy kis lány nem akart megindulni ott a... de nem árulom el hol. — Valószínűleg nem tetszett neki, hogy kedvelt színésznőknek már felesége van.)

Volt egy nagy beszéd is a jelenet közepén, melyet K o v á c s Vincze állított össze sok utánjárással. A lendületes szónoklatot itt adjuk:

Szabad boldog testvéreink!

Boldogok vagytok, mert a szabadságnapja ragyog már felettetek. A szabadságnak szeretett hazátokban való feltámadása a magyar nemzetet is boldogsággal és az örömnél megkülönböztetett nemével tölti el.

A magyar nemzet minden egyes tagja részt vesz ma a ti boldogságtokban, mert lelkével is veletek volt, midőn a szabadság kivásáért küzdöttetek.

A világ összes népei tisztelettel tekintenek ma felétek mert az áttalatok, bécsiek által kivívott szabadság ünnepe a világ szabadság egyik boldogabb jövőt jelentő csillagának ragyogása.

Evszázadok eltelté után sem fog az összes osztrák tartományok népei között olyan szív dobogni a mely irántatokat hálával éltelve ne volna; és a mely benneteket hős bécsieket a ti felszabadító nagy munkátokért ne áldana.

A magyar nemzet forró vágyát fejezem ki akkor, mikor hozzátok a szabadság apostolaihoz szólva szerencsét és áldást kívánok milliókat boldogító nemes sikerekhez.

Ime bemutatom nektek szeretett hazátoknak leendő szabad polgárát!

A mi hivatásunk a szabadság kivásáért, birhatásáért küzdeni s ami gyermekeink a kivívott szabadság áldásos gyümölcseit fogják élvezni.

Nézzetek ezen ártatlan fiúcskára! A mikor ő férfivá lesz, akkorra a szabadság már régén az összes emberiség közkincsévé vált. A miénk a munka, az övék leendő a boldogság! Eljen a boldogabb jövő! Eljen a jövő nemzedék!

Az erkélyről aranyos műkedvelők szórtak virágot a bevonulók útjára. Ott láttuk Back Esztikét (fehér ruhában) Kopp Irént (fehérben) Hausser Vilma (fehérben), Kneffel Juliskát (sötét kékben), Kossitzky Gizellát (rózsaszinben! Kérem ezt nem csak ruhára értem!) Maixner Valérlát (kékben. Nem gondolok a kisasszony ragyogó szeméire!)

A jelenet végén a kar Marseillet énekelte.

Ezután következett az estély fénypontja, a — tabló.

A zenekar halkan játszotta a Hymnuszt. Felvonták a függönyt s a közönség ajkairól egy ah! kiáltás hangzott fel s élénk tárult a legbájosabb úde kép, a melyhez hasonlót csak Arad szép asszonyaiból s leányaiból lehet alkotni.

A színpad közepén Arad városát személyesítve Kövér Márta állott pánczélt öltözetben, fején toronykoronával, s jobbában hatalmas kardot szorongatott.

Mellette jobbról Martos Sárika koszorúval jobb kezében, balról Salacz Erzsike állottak. A két bájos leányka fehér lepelt viselt. A színpad jobb szélén Kottly Sárika Klótt személyesítve jegyzett görög kostümben.

Jókay regényalakjai közül Nagy Jánosné egyszerű lenruhában Teréza, Földes Lujza fehér borostyánnal szövött ruhában Noemitt, Rózsá Andor pedig Timár Mihályt személyesítették.

A harmadik csoportozat Hanacsék Lujza, mint Mike Sára, Kertay Ilma, mint Imola és Szilárd Emfi, mint Tihamér, alkották.

Az ötödik csoportban egy csinos székely leány Farkas Janka fess oláh leány Farkas Ilonka voltak. A csoportot Salacz Dezső, mint Adorján egészítette ki.

Impozáns volt a hatodik csoportban Hermann Gyuláné, mint Izabella királynő. Fehér brokát selyem ruhát viselt. Előtte Fráter Györgyöt személyesítve Wagner Rezső térdelt.

Igen csinos volt a hetedik kép is. Leopold Rezső Zulema volt festői kostümben. Mellette Ali basa alakjában Vannay Gyula állott.

Kimagasló volt a nyolcadik kép. Misztét Sándorné Szentirmaynéja, fehér selyem ruhaaljat és vörös plüs derekat viselt. Leányának, Avarffy Sarikának jól illett a modern rózsaszínű ruha. Szentirmayt Baross Zsigmond, Kárpáthy Zoltánt Darányi János személyesítették.

A löcsei fehér asszony alakjában Réthy Viktorné, a kinek környezetét ifj. Salacz Gyula (Andrássy István) és Bánfalvy Ede (dervis generális) képezték.

Fetter Gézáné Rab Rábyné alakjában rózsaszínű brokát rokkokó ruhát viselt. Mellette Rab Ráby Sörbán János, a kormánybiztos Lacza Imre személyesítették. Antalffy Boriska olyan csinos paraszt leány volt, hogy Szathmáry Géza, csikós helyzetét mindenki irigyelte.

Kriatör Mariska pazar diszmagyarban Arankát, Sándor Ede pedig Feriz bégét mutatták be.

A tablók összehatása rendkívüli volt. A rendezésért kiváló elismerés illeti meg Rónaszi Gusztávot. A jelen voltak nem tudtak eltelni a gyönyörű kép szemlélésével s négyezer is fel kellett huzni a lebocsájtott függönyt a közönség tomboló tapsviharára.

Az est alkalmából a nézőtérén szóba került a pozsonyi főispánság ügye. Ezt az állást tudvalevőleg Institóris Kálmán városi főjegyző Edes Elemér közigazgatási gyakoronoknak szánta s a színpadon mégis Edes János ur szerepelt pozsonyi főispánként.

A fontos állásra való tekintettel siettünk meginterviewolni Edes Elemér urat, a ki felhatalmazott bennünket annak a kijelentésére, hogy igaz ugyan, mikép Institóris Kálmán főrendező megkínálta a pozsonyi főispánsággal, de ő határozottan kijelentette, hogy az állást csak in natura hajlandó elfogadni. Kétségtelen tényként kívánjuk konstatálni ezután, hogy Edes János személye nem azonos Edes Elemér ur személyével.

* A színház köréből. Holnap pénteken, a Jókai-Cziklus folytatásaul színre kerül „Bolonok grófja” énekes bohózat, a főszerepeket Kézdy, Rónaszékiné, Kissné. Hunyady, Rónaszéki, Bács, Nyilasi játszá Kézdy Juliska és Hunyadi a legszebb magyar népdalokat éneklék e darabban. E darabot annak idejében Jókai, Pálmai Ilka felkérésére írta nagyon rövid idő alatt és sikerrel került színre a népszínházban. A Jókai-Cziklusban még egy másik újdonság is színre kerül a „Gazdag szegények” énekes színmű. A főszerepek Bácsné, Rónaszékiné, Kézdy, Kissné, Bács, Rónaszéki, Nyilassi, Csátár, Szendrei kezeiben vannak.

TÁVIRATOK.

Fejérváry nem megy.

Budapest, január 24. (Saj. tud. táv.) A „M—g” ismét arról hírel, hogy Fejérváry — megy. Ezzel a hírrel szemben mint egészen megbízható forrásból értesülünk, Fejérváry báró megmarad a honvédelmi miniszterségben. Maga a miniszter úgy nyilatkozott, hogyha valaha szándékában lett volna visszalépni tárczájától, a jelenlegi körülmények föltétlenül arra bírnák, hogy mentől tovább kitartson állásában.

Ez a czáfolat, amely, mint említők, egészen megbízható forrásból jön, élénken illusztrálja az ellenzéki hajszt, melylyel Fejérváryt okvetlenül meneszteni akarják és amelylyel még idő előtt utódot akarnak keresni Fejérvárynak.

A főudvarmester Budapesten.

Budapest, jan. 24. (Saj. tud. távirata.) Hohenlohe főudvarmester tegnap éjjel Bécsből a fővárosba érkezett.

A német császár névnapja Budapesten.

Budapest, jan. 24. (Saj. tud. távirata.) Mint értesülünk, Ratibor herceg és Reuss herceg a napokban a magyar fővárosba érkeznek és Vilmos német császárnak küszöbön álló neve napját itt fogják megünnepelni a fővárosban.

Valószínű, hogy e névnap alkalmából az udvarnál is ebéd lesz, amelyen több előkelőség is hivatalos lesz.

Urányi-Boros ügy.

Budapest, jan. 24. (Saj. tud. táv.) Az Urányi-Boros ügy békésen intéztetett el, Boros segédei kijelentették, hogy felük sértő szándék nélkül lépett és szólott Urányihoz, mire Urányi segédei kijelentették, hogy felük sajnálja a történeteket, s kéri a sértést meg nem történnék tekinteni.

A Perczel-ügy.

Budapest, január 24. (Saj. tud. táv.) Wosinszky Mór hosszabb kutatás után megtalálta Perczel Dezső sokat emlegetett levelét, mely a következőleg hangzik:

„A jelenleg fenforgó, ugynevezett elkeresztelési kérdésre nézve nézeteimet ismerni óhajtván, következőkben fejtem ki azokat:

Jó katolikus voltam, vagyok és leszek is mindenkor és csak helyesléssel és elismeréssel nyilatkozhatom az e részben legilletékesebb faktor, az ország hercegprimásának e kérdésben elfoglalt álláspontjáról, melyre én is helyezkedem és remélem, hogy ez alapon a kérdés szerencsés megoldása lehető lesz. Épp azért a leghatározottabban el kell ítélnem Schopper György püspök és az ő álláspontját osztóknak magatartását. A kath. autonómia szervezését én is óhajtom, de csak is egy életképes és életerős és ép ezért a világi elem tulsúlyát biztosító autonómiát.”

A levél 1892. jan. 23-án kelt és a többi egyházpolitikai kérdésekről semminemű nyilatkozatot nem tartalmaz. Vonatkozik egyegyedül az elkeresztelésre.

Wosinszky nyilatkozik továbbá a „Magyar Állam” durva és igaztalan támadásaira, kva lífálhatlan rágalmazásnak mondva az ellene üzött hajsztát.

Nagy család.

Budapest, jan. 24. (Saj. tud. távirata.) A „Magyarország” az államvasutaknál tavaly felfedezett nagy csalást okmányokkal leplezi le. Grauer Miksa udvari szállító össze játszva a gyomai állomás főnökkel Gunscher Alajossal, a gyomati állomáson sertés szállítmányait olcsón, az állam tetemes megkárosításával küldötte Kőbányára. A „Magyarország” szerint az összejátszók az államvasutat télmillióval megkárosították. Gunschert öt államvasuti hivatalnok jelentette fel augusztus 10-én, jelezvén, hogy augusztus 15-én ismét lesz csalásos szállítmány. Ugy is történt; mindamellett Gunschert csak áthelyezéssel büntették, állítólag, mert igazolta magát; de megrovták a feljelentőket, mivel előjárójukat igaztalanul, súlyos vétségekkel vádolták.

Kassa az egyházpolitika mellett.

Kassa, jan. 24. (Saj. tud. táv.) Az intelligencia körében mozgalom indult meg az egyházpolitikai javaslatok mellett, miszerint nyilatkozzék a polgárság egy nagygyűlésen. A napokban megtartják azt és tiltakoznak a katolikus nagygyűlés határozatait, valamint az ellen is, mintha a nagygyűlés a katolikusok nevében határozott volna, mert a katolikusok többsége óhajta a liberális reformot. A holnapi városi gyűlésen is ilyen indítványt tesznek.

Bizalom a kormánynak.

Alsókubin, január 24. (Saj. tud. táv.) A szabadelvű politika hívei ma népes értekezleten sajnálatukat fejezték ki Kubiny Árpád kilépése felett a szabadelvű pártból s a kormány iránt bizalmukat fejezték ki.

Munkás zavargás.

Bécs, január 24. (Saj. tud. táv.) A burgorség felvonulásakor a katonák és a banda kíséző munkások összeütköztek. Egy őrszem egy rendetlenkedő munkást el akart rogni, a munkások ellent álltak, mire az ellenállókat az elvonuló őrség kapitánya elkardlapozta, és az illető munkás elfogatott.

Vilmos és Bismarck.

Berlin, jan. 24. (Saj. tud. táv.) A császár és Bismarck herceg közti kibékü-

lésre vonatkozólag a Nationalzeitung azt írja, hogy az esemény nem lesz ugyan közvetlen befolyással a gyakorlati politikára, de nincs kizárva, hogy közvetve bár, mégis hatással lesz a függő kérdések elintézésére. — A császár azon szándékáról, hogy Moltke grófot, szárnysegédét, Friedrichsruhéba küldi, úgy Caprivi birodalmi kancellár, mint Marschall államtitkár értesítve voltak.

A német-spanyol szerződés.

Berlin, jan. 24. (Saj. tud. táv.) A Németország és Spanyolország között létrejött ideiglenes kereskedelmi szerződést jan. 22-én Madridban aláírták.

Bismarck Berlinben.

Berlin, január 24. (Saj. tud. táv.) Bismarck a császári palotában számára berendezett termekben fog lakni. Megérkezése idejét még nem tudják.

Az új szerb kormány.

Belgrad, jan. 24. (Saj. tud. táv.) Ma jelent meg a Szimics kormányt kinevező ukáz. A kormánynak békés, alkotmányos törekvése lesz a rend megszilárdítása, a viszonyok rendezése. A skupstinát májusig elnapolták.

Az új szerb kabinet.

Belgrad, január 24. (Saj. tud. távirata.) A király a Gruics-kabinet lemondását elfogadta és az új kabinet Szimics elnökelete alatt megalakult. Szimics az elnökön kívül ideiglenesen még a külügyi és pénzügyi tárczákat is vezeti.

Clémenceau közlése.

Páris, jan. 24. (Saj. tud. táv.) Clémenceau ma folytatólag fontos okmányokat tesz közzé a tengerészetnél történt visszaélésekről.

Munkácsi „honfoglalás” képe.

Páris, jan. 24. (Saj. tud. táv.) A most megnyílt szalonban Munkácsy „honfoglalása” óriási sikert aratott, folytonosan nagy közönség nézi a remek festményt, melyet a művész az utolsó kiállítás óta jelentékenyen módosított és javított.

Tömeges szerencsétlenség.

Gotha, január 24. (Saj. tud. távirata.) A hercegi pár bevonulásának előkészítésénél a próbaloaglás alatt az emelvény leszakadt, két nő meghalt, 12 nő és gyermek megsebesült.

KÖZGAZDASÁG.

= Budapest-kőbányai sertés kereskedelmi csarnok. 1894. évi jan. hó 23. Hízott sertések: I. Magyar első rendű: 1. Öreg nehéz (páronként 400 kg-ron felüli súlyban) 47.—48. krig. Öreg közép (páronként 300—400 kilogramm súlyban) 47.—48.— krig. Fialat nehéz (pkint 320 kg-ron felüli súlyban) 50.—50-0 krig. Fialat közép (pkint 251—320 kg-ron súlyban) 48-5—49. krig. Fialat könnyű (pkint 250 kg-ron terjedő súlyban) 48.—49. krig. II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kg-ron felüli súlyban) 46.—47. krig. — Közép (pkint 220—280 kg-ron súlyban) 46.—47. krig. — Könnyű (pkint 220 kg-ron terjedő súlyban) 46.—48. krig. — Szerbiai: Nehéz (pkint 260 kg-ron felüli súlyban) 47.—48. krig. Közép (páronként 220—260 kg-ron súlyban) 47.—48. krig. — Könnyű (páronként 220 kg-ron terjedő súlyban) 45.—46. krig. — Sertéselőkészítés szám 1894. jan. hó 21-én volt készlet 117,702 darab. 1894. január hó 22-én elszállított: 3480 drb. 1894. jan. 23-án maradt készletben 114,997 drb. — A hízott sertés üzletirányzata: csendes.

Szészület.

— Január 24. —

Mai jegyzéseink: Készaru nagyban nyers szesz 52.75, kicsinyben 53.25 hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 35 frt fogyasztási adót.

Budapesti gabnatőzsde

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —
Budapest, január 24. d. n. 5 óra.

Gabona	F a j	Irány- zat	100 kilogramm frt
Buza	bánsági	lanyha	7.25—7.70
	tiszavidéki	„	7.30—7.70
	pestvidéki	„	7.25—7.70
	fehértmegyei	„	7.25—7.75
	bácskai	„	7.35—7.75
Rozs	észak-magyarországi	„	„
	„	„	„
Árpa	takarmány	osend.	8.10—8.50
Zab	égetni való	„	6.65—7.10
	sörfőzdei	„	7.90—9.25
Tengeri	bánsági	szilárd	5.80—5.80
Káposzta-repoze	másnemű	„	4.40—4.50
	„	„	„
Köles	„	osend.	6.70—7.20
Buza	tavasza	osend.	7.60—7.61
	junius 1894	„	7.38—7.40
Tengeri	ősze	„	„
	„	„	„
Zab	május-junius 1894	osend.	„
	szept-október 1893	„	4.81—4.83
Káposzta-repoze	Budapest sz. tavasza	osend.	„
	Budapest sz. ősze	„	6.75—6.77
Káposzta-repoze	aug.-szeptember 1893	osend.	„
	„	„	„

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, 1894. január 24.

Magyar aranyjárdék 4%	117.65
Magyar koronajárdék 4%	94.85
Magyar arany 4 1/2%	127.—
Magyar ezüst 4 1/2%	102.25
Magyar keleti vasút 1876.	122.50
Magyar földterhementesítési kötvény	95.25
Magyar italmegváltási kötvény	100.75
Horvát-azlavin földterhementesítési kötvény	98.—
Magyar nyeresémsorajegy kölesön	148.50
Tiszszabályozási és szegedi kölcsön	141.50
Osztrák papírbárdék	98.—
Osztrák járdék ezüst	97.75
Osztrák járdék arany	119.75
Korona járdék	—
1860-ki államsorajegyek	147.—
Osztrák-magyar bankrészevény	1025.—
Magyar hitelbank részevény	428.—
Osztrák hitelintézet részevény	554.90
Osztrák-magyar államvasút	311.25
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.94
Német birodalmi márka	61.25
London	125.20
Páris	49.80

VIZJELZÉS.

1894. évi január hó 24-én reggel 8 órakor észlelt hőmérsék, időjárás, vizállás.

Észlelési állomás	Hőmérsék °C	Időjárás	Vizállás cmimétr.
Branyicska	— 5°	derült	— 46
Arad	+ 3°	borult	— 129
Makó	+ 2°	felhős	— 20
Szeged	+ 8°	felhős	— 18

A + jel a 0 feletti hőmérsék és vizállásokat jelöl.
A — jel a 0 alatti hőmérsék és vizállásokat jelöl.
Arad, 1894. január 24.

A m. kir. folyamamérőki hivatal.

Jókai-cyclus.

Jókai Mór 50 éves írói jubileumának megünneplése.

Aradvárosi

Evadberlet
zsűnet.

színház.

Havibérlet
szűnet.

Csütörtökön, 1894. évi január hó 23-án:

A „Kölcsy-Egylet” Jókai-ünnepélye

bérlétszűnetben.

JÓKAI-ÜNNEPÉLY,

Jókai Mór 50 éves írói működésének jubileumára, műkedvelők közreműködésével.

Ünnepi nyitány. Barna Iszótól, előadja a színházi zenekar.

Alkalmi óda. Költemény Farkas Ferenczről, előadja Tompa Kálmán.

Képek Jókai Mór regényeiből: „Török szakad csárda”, „Farkas völgy”, „Mározius 15-ke Bécsben 1848-ban”.

Végül működvelő urnők és urak közreműködésével Jókai dícsőítése, nagy nómaképlet, Jókai regényalakjaiból.

HELY ÁRAK:

Nagypáholy, földszinten vagy első emeleten . . . 6 frt — kr
Páholy, földszinten vagy első emeleten . . . 4 frt 50 kr
Páholy, második emeleten . . . 3 frt — kr
Támlásszék, (földszinten) a 0. és első három sorban . . . 1 frt 20 kr
Támlásszék, (földszinten) 4, 5, 6. és 7. sorban 1 frt — kr
Támlásszék, (földszinten) 8, 9, 10, 11. és 12-ik sorban . . . frt 80 kr
Második emeleten . . . frt 80 kr
Második emeleten 2. és 3. sorban . . . frt 60 kr
Második emeleten 4. és 5. sorban . . . frt 50 kr
Harmadik emeleten, első sor közepén . . . frt 50 kr
Harmadik emeleten, közepén a többi sor oldalt minden sorban . . . frt 40 kr
Karatülés, közepén . . . frt 30 kr
Karatülés, oldalt . . . frt 20 kr
Egy szinlap a pénztárnál . . . frt 10 kr

Kezdeté 7 órakor.

Vonatok közlekedése.

— Érvényes 1893. évi október hó 1-től. —

ARADRÓL	ARADRA
Budapest felől indul:	Budapest felől érkezik:
Nagyvárad reggel 5.18	Vv. Csabáról reggel 9.10
Nagyvárad este 4.35	Nagyvárad este 8.45
Gyórvonat reggel 8.20	Személyvonat reggel 6.55
Személyvonat d. e. 11.25	Személyvonat d. u. 3.50
Személyvonat este 9.45	Gyórvonat este 6.57
Erdély felől:	Erdély felől:
Személyvonat reggel 6.35	Vv. Radna-Lippa r. 7.—
Radna-Lippa d. u. 2.25	Személyvonat d. e. 11.—
Személyvonat d. u. 4.30	Személyvonat este 8.55
Temesvár felől:	Temesvár felől:
Személyvonat reggel 6.25	Személyvonat reggel 9.44
Személyvonat d. e. 11.30	Személyvonat este 3.45
Személyvonat d. u. 5.58	Személyvonat este 10.55
Szeged felől:	Szeged felől:
Személyvonat reggel 5.—	Vegyesvonat reggel 8.50
Személyvonat d. e. 9.—	Személyvonat este 7.05
Vegyesvonat d. u. 4.25	Személyvonat este 10.—
Gurahoncz felől:	Gurahoncz felől:
Személyvonat reggel 6.30	Személyvonat reggel 8.08
Személyvonat d. u. 5.15	Személyvonat este 6.52

IDEGENEK NÉVSORA.

— Január 24. —

Fehér Kereszt szálloda: Hofbauer J. kereskedő, Budapest. Pavlovits Ignác, Pankota.
Vass szálloda: Toth Pál titkár, Szeged. Staubesán M. igazgató, Zaránd.
Vasúti szálloda: Peiser Károly mérnök, Nagyvárad.
Scheider Alfréd kereskedő, Bécs. Kis Sándor, Lugos.

KIS LOTTO.

Prágai:

58, 20, 80, 90, 11.

Nagy-Szebeni:

26, 62, 10, 80, 46.

Felölös szerkesztő: Vass Géza.

Magy. kir. államvasutak.

184137C. II.

Hirdetmény.

Osztrák-magyar-svájci vasuti kötelék.

Az I. számú pótlék életbeléptetése a gabonadij szabáshoz.

1894. évi január hó 1-vel a fenti kötelék forgalomban az 1893. szeptember 1-től érvényes III. rész 2 díjszabási füzetéhez (gabona díjszabás) az I. pótlék lép érvénybe, mely a díjszabási határozmányok módosítását kiegészítések illetve helyesbítéseket tartalmaz.

A pótlék a részesvasutaknál 10 fillért meg-szerezhető.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a részes vasutak nevében is.

Budapest, 1894. január hóban.

Az igazgatóság.

Az olcsóság csodája!

a hol mindent fél árban lehet venni
csakis, de csakis

Kilényi R. és Társa

7, 14 és 30 kros bazárjában

a színházépületben, a 13. vértanú-szobor
átellenében van. 6 7-8

Iskolai táskák potom árért.

Alkalmi ajándékok

hihetetlen olcsó áron.

Gyermekjátékok majdnem ingyen.

Gyermek és férfi kalapok minden árban.
Gyermek és férfi ingek, harisnyák, nyak-
kendők, gyermekkoscsik, utazó bőröndök,
esernyők, stb. stb.

olcsóbban mint bárhol.

Hirdetmény.

Felhívjuk mindazokat, a kik a város közön-
sége tulajdonát képező téglaverő helyeken a fo-
lyó évben téglát veretni, illetőleg e célra ma-
guknak külön területet kívánnak kijelöltetni, hogy
ebbeli szándékukat az égetni kívánt téglamennyi-
ségnek megjelölése mellett f. hó 27-ig a gazda-
sági szék elnökénél jelentsek be.

Arad, 1894. január 15.

**Arad sz. kir. város
gazdasági széke.**

3 | 894.

65 1-3

Hirdetés.

Az 1878. évi XX. t. cikkbe iktatott és az
1887. évi XXIV. t. cikkkel meghosszabbított
vám és kereskedelmi szövetség XVI. cikkének
módosításáról szóló 1893. évi XLI. t. cs. vég-
rehajtására vonatkozó rendelet, mely a találmá-
nyok körüli eljárásról intézkedik, azzal hirdette-
tik ki, hogy ezen magas rendelet a hivatalos órák
alatt a városi levéltárban az érdekeltek által meg-
tekinthetők.

Arad, 1894. január 12.

A városi tanács.

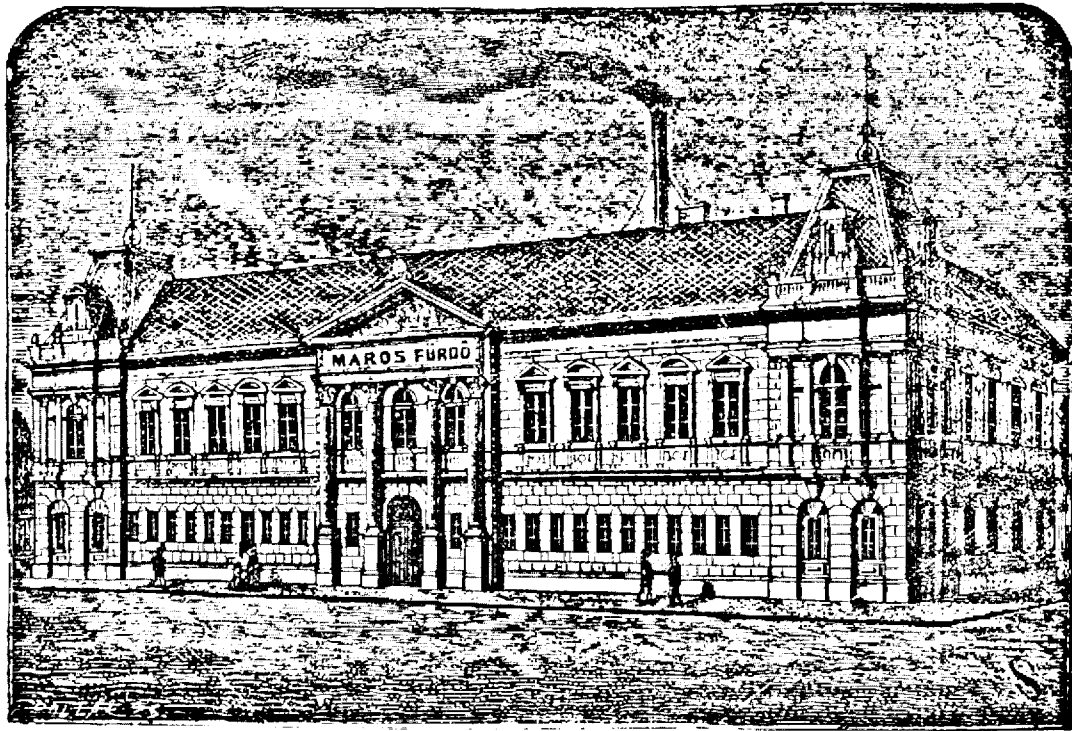
Az élvezetek egyik legolcsóbb és legkellemesebb neme, mely testünket felüdíti, zsibba-
dásnak induló idegeinket napi munkáink teljesítésére képesebbé teszi, vérünk rendes mozgó-
sát előnyösen előmozdítja s lelkünk kedélyvilágának vidámságát kedves hangulatban tartja
a „fürdés.”

A fürdés kiválólag a gőzfürdővel járó dörzsölés (Frotiren) következtében a testről a
felbőr lehámlik, a bőr likacsai kitisztulnak s így lehetővé tétetik, hogy testünk, a belőle ki-
fejlődő s egészségünkre kártékonyan ható maró, sós nedvektől megszabadítsassék azáltal
egészségünk biztosittatik.

Hogy ezen önmagunk iránt tartozó kötelességünknek lehetőleg eleget tehesünk

Simay István a „Maros“-gőzfürdő tulajdonosa

a fürdési díjakat oly méltányosan állapította meg, hogy azt mindenki használhatja.

A váróteremben hideg ételek és italok mérsékelt árak mellett kiszolgáltatnak
Szűrt Maros-ivóviz eladására is havi bérlet nyitattik. Előjegyezni a pénztárnál lehet.

Gőzfürdő.

Egy személy-jegy	— frt 70 kr.
10 drb bérlet-jegy	5 frt 70 kr.
Egy deák-jegy	— frt 40 kr.

Uzáló-tanítás.

Idényjeggyel együtt	12 frt — kr.
-------------------------------	--------------

Uzoda.

Egy személy-jegy	— frt 30 kr.
4 darab bérlet-jegy	1 frt — kr.
10 drb bérlet-jegy	2 frt — kr.
Egy gyermek-jegy	— frt 20 kr.
10 drb bérlet-jegy	1 frt 50 kr.

Hideg és gyógy-fürdő.

Egy személy-jegy	— frt 50 kr.
10 drb bérlet-jegy	4 frt 56 kr.
30 drb bérlet-jegy	13 frt 50 kr.
Masszázs egy személy	— frt 70 kr.

Vízgyógy.

Egy személy-jegy	— frt 50 kr.
30 drb bérlet-jegy	13 frt 50 kr.

Vas és moor-fürdő.

Egy személy-jegy	1 frt — kr.
10 drb bérlet-jegy	9 frt 50 kr.

Kád-fürdők.

Ruhával	— frt 50 kr.
Ruha nélkül	— frt 40 kr.

Villany-fürdő.

Egy személy-jegy	— frt 70 kr.
10 drb bérlet-jegy	6 frt 50 kr.

Külön ruha-díjak.

1 lepedő vagy palást	7 kr.
1 törölköző	3 kr.

Pénztárnyitás nyáron reggeli 6 órakor.
télen reggeli 7 órakor.

A Simay-féle gőzfürdő-épületben az emeletben napos vagy hónapos szobák bérelhetők.

A t. cz. birtokos urak figyelmébe!

Aradváros központjában, a színház közelében lévő Simay-féle gőzfürdő-épület emeleti részében, több
utcai, parkettával klapolt szoba, hónapos vagy éves bérletre szolgálattal kiadó.
A házban van vízvezeték, szűrt Maros-víz, és télen át gőzfűtés.

9 8-12

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak legénye-mihályi ál-
lomásán az 1894-ik évi július hó 1-től megüre-
sedő vendéglői üzletnek, ugyanazon időponttól
számított három évi időtartamra leendő bérlete
iránt azaz 1897. évi június hó 30-ik napjaig ezen-
nel nyilvános ajánlati tárgyalás hirdettetik.

Az 50 kros bélyeggel és „Ajánlat a m. kir.
államvasutak legénye-mihályi állomásán levő ven-
déglő üzletére 84. számhoz” felirattal ellátott, bo-
ritékba zárt és lepecsételt, nemkülönben a kellő
okmányokkal felszerelt ajánlatok az 1894. évi
május hó 1-én napja déli 12 óráig a m. kir. ál-
lamvasutak miskolczi üzletvezetősége titkári hi-
vatalához — posta útján térti vevény mellett —
nyújtandók be.

Bánatpénz fejében pedig 50 azaz ötven o. é.
frt készpénzben vagy állami letétekre alkalmas
értékpapirokban a nevezett üzletvezetőség gyűjtő-
pénztáránál Miskolcson az 1894. évi április hó 31.
napja déli 12 óráig leteendő.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a
nevezett üzletvezetőség III. forgalmi és keresk.
osztályában (II. emelet) a hivatalos órák tartama
alatt megtekinthetők; miért is ajánlattevőkről fel-
tételtetnek, hogy a feltételeket ismerik s azokat
magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőknek
elfogadják.

A feltételektől eltérő, vagy a kitűzött határ-
időn túl beérkező ajánlatok figyelembe vételni
nem fognak.

A m. kir. államvasutak miskolczi üzletvezetősé-
ge fentartja magának a jogot, hogy az ajánlat-
tevők közül — tekintet nélkül az ajánlott bér-
összegre — szabadon választhasson,
Miskolcz, 1894. január hó 6-án.

Az üzletvezetőség.

161703 | c II.

Magy. kir. államvasutak.

Magyar-adria vasuti kötelék

A magyar-adria vasuti kötelék díjszabás
1891. május hó 25-étől érvényes II. rész 1 és
2. füzetében, illetve az I. füzetnek 1893. évi
június hó 1-étől II. pótlékában foglalt XXIV.
kivételes díjszabások Budapest-Ferencvárosra
fenálló díjtételek 1894. évi január hó 1-étől kezdve
Budapest-Kiterő állomásra is kiterjesztetnek.

Budapest 1893. december hó 23.

Az igazgatóság.

3845 | 893. tkv.

85 1-1

Árverési hirdetményi kivonat.

A világosi kir. járásbíróság mint telekkönyvi
hatóság közhírré teszi, hogy az arad-csanádi gaz-
dasági takarékpénztár végrehajtónak, Bálintfy
Jenő jászladányi, özv. Rózsa Antalné és özv.
Diósy Jánosné pankotai, ugy dr. Robitsek Ágost-
on ügyvéd mint az ösmeretlen tartózkodású örök-
ösök kirendelt ügygondnoka, mindnyájan mint
néhai Bálintfy Rébi örökösei és azok képviselője
végrehajtást szenvedők elleni 1200 frt tőkeköve-
telés és ennek 1892. évi május hó 1-től járó 7%
kamatai iránti végrehajtási ügyében a világosi
kir. járásbíróság területén fekvő, Aradmegyében
levő, a pankotai 1939. sz. tjkvben AI. 1 sor 502.
hrsz. alatt felvett 413. sz. beltelkes házra, mely
jelenleg még Bálintfy Rébi nevében áll, az árverést
1600 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban
Rózsa Ilona pankotai lakos korábbi vevő veszé-
lyére és költségére elrendelte, és hogy a fennebb
megjelölt ingatlan az 1894. évi február hó
24. napján délelőtti 10 órakor Pankota
község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a
megállapított kikiáltási áron alul is adatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan
becsárának 10%-át vagyis 160 frtot készpénz-
ben, vagy az 1881 : LX. t.-cz. 42. §-ában
jelzett, árfolyammal számított és az 1881. évi no-
vember hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyi-
miniszeri rendelet 8. §-ában, kijelölt ovadékképes
értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy
az 1881 : LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a bá-
natpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről
kiállított szabályszerű elismervényt átsegélyeztetni.
Kelt Világoson, 1893. évi december hó 12.
napján.

A világosi kir. járásbíróság mint telekkönyvi
hatóság.

A k n a y,

kir. albiró.